

EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 11.4.2018
COM(2018) 184 final

2018/0089 (COD)

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

**om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen, och om upphävande av
direktiv 2009/22/EG**

(Text av betydelse för EES)

{SEC(2018) 185 final} - {SWD(2018) 96 final} - {SWD(2018) 98 final}

MOTIVERING

1. BAKGRUND TILL FÖRSLAGET

• Motiv och syfte med förslaget

Det är viktigt att säkerställa att EU-reglerna efterlevs eftersom de påverkar EU-invånarnas vardag. Därför behövs ett tillförlitligt, effektivt och ändamålsenligt system för kontroll av efterlevnaden för att se till att medlemsstaterna fullständigt tillämpar och genomför EU-rätten och ser till att den efterlevs samt att de ger medborgarna tillgång till rättslig prövning.

Syftet med detta förslag är att modernisera och ersätta Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG av den 23 april 2009 om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen¹ (nedan kallat *direktivet om förbudsföreläggande*). Det läggs fram tillsammans med ett förslag om riktade ändringar av fyra av EU:s direktiv på konsumentlagstiftningen område², som ett led i ”Den nya givna för konsumenter”³, som ingår i kommissionens arbetsprogram för 2018⁴. Syftet är att effektivisera förfarandet för förbudsföreläggande och bidra till att undanröja följderna av överträdelser av unionslagstiftningen som inkräktar på konsumenternas kollektiva intressen.

Detta förslag är en uppföljning av Refit-kontrollen av ändamålsenligheten av EU:s konsumenträtt och marknadsföringsrätt, som offentliggjordes den 23 maj 2017 (nedan kallad *kontrollen av ändamålsenligheten*)⁵, som även omfattade direktivet om förbudsföreläggande, och av kommissionens rapport av den 25 januari 2018 om genomförandet av kommissionens rekommendation 2013/396/EU om gemensamma principer för kollektiv prövning av ansökningar om förbudsföreläggande och av ersättningsanspråk vid åsidosättande av rättigheter som garanteras enligt unionsrätten⁶ (nedan kallad *rapporten om kollektiv prövning*)⁷.

Dessa utvärderingar visade att risken för överträdelser av unionslagstiftning som skadar konsumenternas kollektiva intressen ökar på grund av den ekonomiska globaliseringen och digitaliseringen. Näringsidkare som bryter mot EU:s lagstiftning kan påverka tusentals eller till och med miljontals konsumenter med samma vilseledande reklam eller oskäliga avtalsvillkor i ett antal olika ekonomiska sektorer. Mot bakgrund av ökande gränsöverskridande handel och EU-omfattande affärsstrategier påverkar dessa överträdelser i allt högre grad också konsumenter i mer än en medlemsstat. Dessutom visade rapporten om kollektiv prövning att ett antal medlemsstater fortfarande inte har infört kollektiva

¹ EGT L 110, 1.5.2009, s. 30-36.

² COM(2018) 185, Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om ändring av rådets direktiv 93/13/EEG av den 5 april 1993, Europaparlamentets och rådets direktiv 98/6/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/29/EG och Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/83/EU vad gäller bättre tillämpning och modernisering av EU:s konsumentskyddsregler

³ Se talet om tillståndet i unionen och avsiktsförklaringen till rådets ordförande och Europaparlamentet, som finns tillgängliga på: https://ec.europa.eu/commission/state-union-2017_en.

⁴ COM(2017) 650 final

⁵ Kontrollen av ändamålsenligheten omfattade direktiv 93/13/EEG om oskäliga villkor i konsumentavtal, direktiv 1999/44/EG om försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier, direktiv 98/6/EG om prismärkning, direktiv 2005/29/EG om otillbörliga affärsmetoder och direktiv 2009/22/EG om förbudsföreläggande. Se närmare om resultaten i SWD (2017) 208 slutlig och SWD (2017) 209 slutlig av den 23.5.2017, som finns tillgängliga på: http://ec.europa.eu/newsroom/just/item-detail.cfm?item_id=59332.

⁶ EUT L 201, 26.7.2013, s. 60.

⁷ COM(2018) 40 final

prövningsmekanismer för utverkande av ersättning som är anpassade för masskadeärenden. I rapporten angavs kommissionens avsikt att följa upp bedömningen av 2013 års rekommendation med särskilt fokus på att stärka de aspekter som rör konsumenternas möjligheter till prövning och genomdrivandet av direktivet om förbudsföreläggande.

Sedan 1998, då direktivet om förbudsföreläggande antogs⁸, möjliggör detta EU-instrument för godkända inrättningar som utsetts av medlemsstaterna, t.ex. konsumentorganisationer eller oberoende offentliga organ, att väcka grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen. Det primära syftet är att sätta stopp för både inhemska och gränsöverskridande överträdelse av EU-konsumentlagstiftning som förtecknas i direktivets bilaga I. Direktivet om förbudsföreläggande har kodifierats genom direktiv 2009/22/EG, som för närvarande är i kraft. Det ändrades senast genom förordning (EU) 2018/302 om geoblockering⁹ för att inkludera denna förordning i bilaga I.

Kommissionens rapporter från 2008 och 2012 om tillämpningen av direktivet om förbudsföreläggande och 2016–2017 års kontroll av ändamålsenligheten bekräftade direktivets betydelse. I kontrollen av ändamålsenligheten konstaterades dock att det också hade stora brister som, om de inte åtgärdades, skulle förhindra att det får full verkan och leda till att användningen inte blir optimal. Men även inom medlemsstater där förbudsföreläggande anses vara effektiva och används i stor utsträckning utnyttjas direktivets potential inte fullt ut på grund av ett antal faktorer som det inte beaktar i tillräcklig utsträckning. De viktigaste bristerna är direktivets begränsade tillämpningsområde, de begränsade verkningarna av förelägganden om gottgörelse för konsumenter som har lidit skada samt kostnaderna för och längden på förfarandet (se avsnitt 3 för en översikt av resultaten).

Behovet av EU-åtgärder rörande kollektiv prövning har också konstaterats av Europaparlamentet. I sin resolution från 2012 om en enhetlig strategi för kollektiv prövning¹⁰ betonade Europaparlamentet behovet av en övergripande EU-strategi för kollektiv prövning som fokuserar på överträdelse av konsumenternas rättigheter, på grundval av en gemensam uppsättning principer med respekt för nationella rättsliga traditioner, och erbjuder skyddsmekanismer för att förebygga rättegångsmissbruk. Europaparlamentet underströk de möjliga fördelarna med grupptalan i fråga om lägre kostnader och större rättssäkerhet för såväl kärke och svarande som rättsväsendet, genom att parallella rättegångar med likartade anspråk kan undvikas. I 2017 års rekommendation till rådet och kommissionen om uppföljning av undersökningen om utsläppsmätningar i bilindustrin¹¹, uppmanade Europaparlamentet kommissionen att lägga fram ett lagstiftningsförslag om ett harmoniserat system för kollektiv prövning för EU:s konsumenter, baserad på bästa praxis inom och utanför EU. Detta skulle innebära slutet för den nuvarande situationen där konsumenterna saknar skydd i många medlemsstater som inte tillåter dem att genomdriva sina rättigheter kollektivt. Europeiska ekonomiska och sociala kommittén har stött EU:s insatser när det gäller kollektiva prövningsmöjligheter i årtionden och efterlyste lagstiftning i sitt yttrande om kommissionens rekommendation från 2013, som lyfter fram betydelsen av kollektiva ansökningar om såväl förbudsföreläggande som skadestånd.

⁸ EGT L 166, 11.6.1998, s. 51.

⁹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/302 av den 28 februari 2018 om åtgärder mot omotiverad geoblockering och andra former av diskriminering på grund av kundernas nationalitet, bosättningsort eller etableringsort på den inre marknaden och om ändring av förordningarna (EG) nr 2006/2004 och (EU) 2017/2394 samt direktiv 2009/22/EG, EUT L 60 I, 2.3.2018, s. 1.

¹⁰ 2011/2089(INI).

¹¹ 2016/2908(RSP).

Detta förslag syftar till att komma till rätta med dessa konstaterade problem som hindrar en effektiv tillämpning av det nuvarande direktivet om förbudsföreläggande.

Sammantaget har förslaget följande syften:

- **Tillämpningsområde** – Direktivets tillämpningsområde kommer att utökas till att även omfatta andra horisontella och sektorspecifika EU-instrument av relevans för skyddet av konsumenternas kollektiva intressen inom olika ekonomiska sektorer, såsom finansiella tjänster, energi, telekommunikation, hälsa och miljö. En sådan ändring skulle göra förfarandet mer anpassat det breda spektrumet av överträdelser inom ekonomiska sektorer där olagliga metoder från näringsidkares sida kan påverka ett stort antal konsumenter.
- **Grupptalan som väcks av godkända enheter** – Förslaget bygger på den lösning som har använts i det nuvarande direktivet om förbudsföreläggande, som gör det möjligt för godkända inrättningar som medlemsstaterna utsett att väcka grupptalan. Enligt förslaget måste sådana godkända enheter uppfylla viss minimikriterier i fråga om anseende (de ska vara korrekt inrättade, inte drivas i vinstsyfte och ha ett legitimt intresse av att säkerställa att relevant EU-lagstiftning följs). Vad gäller kollektiv talan om gottgörelse skulle de godkända enheterna också vara skyldiga att för domstolar eller administrativa myndigheter redovisa sin finansiella ställning och ursprunget till de medel som används för att driva saken. Domstolar och administrativa myndigheter kommer att ges befogenhet att utvärdera formerna för finansiering från tredje part.
- **Förfarandets effektivitet** – Förslaget innebar krav på att medlemsstaterna garanterar vederbörlig skyndsamhet i förfarandena, för att undvika att kostnader blir till ett ekonomiskt hinder för att väcka grupptalan. Konsumenterna kommer att informeras om resultatet av grupptalan och vilka fördelar som talan utmynnar i. Förslaget främjar också kollektiv tvistlösning utanför domstol, under överinseende av domstol eller administrativ myndighet. Slutliga beslut som fattats av en domstol eller myndighet om att en näringsidkare har brutit mot lagen ska utgöra ett ovedersägligt bevis i skadeståndsmål (inom samma medlemsstat) eller en motbevisbar presumtion om att överträdelsen har ägt rum (i fall där talan väcks i en annan medlemsstat).
- **Talan om förbudsföreläggande och skadeståndstalan** – Förslaget kommer att göra det möjligt för godkända enheterna att väcka grupptalan för olika typer av ändamål, beroende på omständigheterna i det enskilda fallet. Det rör sig om interimistiska eller slutgiltiga åtgärder för att stoppa och förebygga en näringsidkares affärsmetoder som anses innebära en överträdelse av lagen, och för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen. Det sistnämnda kan omfatta beslut om ersättningsskyldighet och fastställelsebeslut som bestämmer näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som lidit skada av överträdelserna.

I princip bör godkända enheter ha rätt att väcka grupptalan för att erhålla ett beslut om gottgörelse, varigenom näringsidkaren åläggs att exempelvis betala ersättning eller erbjuda reparation, utbyte, prisnedsättning, hävning av avtal eller återbetalning av det betalade priset, beroende på vad som är lämpligt.

Det är emellertid också nödvändigt att erbjuda medlemsstaterna flexibilitet i sådana fall där skadan för de konsumenter som berörs av grupptalan är svår att kvantifiera med hänsyn till deras individuella skadas natur. I sådana fall kommer medlemsstaterna att ha möjlighet att ge domstolar eller förvaltningsmyndigheter befogenhet att avgöra huruvida de i stället för ett ersättningsbeslut ska utfärda ett fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som lidit skada av en överträdelse av unionsrätten, som direkt kan göras gällande i senare talan om ersättning.

Denna flexibilitet bör dock inte finnas i vissa särskilda typer av ärenden som är särskilt vanligt förekommande i fall där ett stort antal konsumenter drabbats av skada (masskadesituationer). Den första typen inbegriper fall där konsumenter som drabbats av samma metoder kan identifieras och konsumenterna har lidit jämförbar skada sett till en tidsperiod eller ett köp, såsom kan vara fallet när det gäller långfristiga konsumentavtal. Den andra typen avser ”fall som rör lägre belopp” där ett stort antal konsumenter har drabbats av en förlust som är så ringa att det skulle vara oproportionerligt eller praktiskt omöjligt att fördela ersättningen till konsumenterna. Inte desto mindre bör den felande näringsidkaren ersätta de skador som vållats. Ersättningen bör därför fördelas till ett offentligt ändamål som tjänar konsumenters kollektiva intressen.

- I detta förslag görs en **avvägning mellan att underlätta tillgången till rättslig prövning för att skydda konsumenternas intressen och säkerställa lämpliga skyddsåtgärder mot rättegångsmissbruk**. Den föreslagna modellen, som innebär att godkända enheter utses av medlemsstaterna under förutsättning att de uppfyller vissa minimikrav i fråga om anseende, utgör ett starkt skydd mot att talan väcks utan grund. Medlemsstater eller kommissionen kommer ha möjlighet att ifrågasätta godkända enheter som har beviljats talerätt i andra medlemsstater. I grupptalan behöriga organ ska vara öppna om sin finansieringskälla i syfte att göra det möjligt för den domstol eller administrativa myndighet för att säkerställa att det inte finns några intressekonflikter eller risker för missbruk i ett visst fall. Om en grupptalan avslutas med en förlikning, kommer domstolen eller myndigheten att utfallet är förenligt med lagen och rättvist, för att säkerställa att det tar hänsyn till alla berörda parter intressen.

- **Förenlighet med befintliga bestämmelser inom området**

Detta förslag tar hänsyn till kommissionens rekommendation av den 11 juni 2013 om gemensamma principer för kollektiv prövning av ansökningar om förbuds föreläggande och av ersättningsanspråk vid åsidosättande av rättigheter som garanteras enligt unionsrätten (2013/396/EU)¹². I denna rekommendation fastställs en uppsättning gemensamma principer för kollektiva prövningsmekanismer, inbegripet grupptalan om förbuds föreläggande och beslut om gottgörelse, som bör gälla för alla överträdelser av unionsrätten inom alla politikområden. Principerna i rekommendationen är fristående och detta förslag tar inte upp alla processuella element som omfattas av principerna. Detta förslag reglerar endast vissa nyckelaspekter som är nödvändiga för inrättandet av en ram, som måste kompletteras av särskilda processrättsliga regler på nationell nivå. Vissa delar av rekommendationen återges inte i detta förslag på grund av sin mer riktad tillämpningsområde, som är begränsat till överträdelser som kan påverka konsumenternas kollektiva intressen, och det befintliga inslag av representativ modell i det nuvarande direktivet om förbuds föreläggande.

Detta förslag tar hänsyn till den nyligen antagna översynen av förordningen om konsumentskyddssamarbete¹³. Medan den reviderade förordningen om konsumentskyddssamarbete stöder offentligt genomdrivande, innebär detta förslag en förstärkning av privat genomdrivande. Enligt kommissionens sedan länge intagna ståndpunkt, som stöds av Europaparlamentet¹⁴, bör privat genomdrivande vara oberoende i förhållande till

¹² EUT L 201, 26.7.2013, s. 60.

¹³ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 av den 12 december 2017 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004, EUT L 345, 27.12.2017.

¹⁴ Europaparlamentets resolution av den 2 februari 2012 om en enhetlig EU-strategi för kollektiv prövning (2011/2089(INI)). Europaparlamentets rekommendation av den 4 april 2017 till rådet och

och fungera som ett komplement till offentligt genomdrivande. Vad gäller offentligt genomdrivande fastställs i förordningen om konsumentskyddssamarbete grunden för de nationella konsumentskyddsmyndigheternas gemensamma arbete för att komma till rätta med gränsöverskridande överträdelser. Omarbetningen av direktivet kommer att bidra till ett mer effektivt gränsöverskridande offentligt genomdrivande och ge de nationella myndigheterna en enhetlig uppsättning befogenheter för att samarbeta mer effektivt mot utbredda överträdelser, inbegripet att vidta interimistiska åtgärder för att undvika risken för allvarlig skada för konsumenternas kollektiva intressen och för att få till stånd ett upphörande av eller ett förbud mot överträdelser som omfattas av förordningen. Omarbetningen gör det också möjligt för kommissionen att inleda och samordna gemensamma genomdrivandeåtgärder för att hantera EU-omfattande överträdelser. Framför allt kommer den reviderade förordningen inte införa en rätt till kompensation till förmån för konsumenter som lidit skada av gränsöverskridande eller till och med EU-övergripande överträdelser. Offentliga myndigheter som genomdrivar lagstiftningen kan från näringsidaren endast motta eller begära frivilliga åtaganden om gottgörelse för att avhjälpa skada som konsumenter vållats genom överträdelser som omfattas av förordningen, utan att det påverkar konsumentens rätt att söka gottgörelse på lämpligt sätt¹⁵. Under förhandlingarna om förordningen bekräftades dock behovet av en starka privata genomdrivandeåtgärder som komplement till det offentliga genomdrivandet. Genom detta förslag införs särskilda åtgärder rörande enskilda och kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter.

Detta förslag tar hänsyn till befintliga åtgärder på EU-nivå om individuell prövning, särskilt direktivet om alternativ tvistlösning¹⁶ som säkerställer att konsumenter har tillgång till kvalitetssäkrade system för tvistlösning utanför domstol för både inhemska och gränsöverskridande avtalstvister. Medlemsstaterna uppmanas också att se till att kollektiva system för alternativ tvistlösning finns tillgängliga. En plattform för tvistlösning online som inrättats av kommissionen¹⁷ bidrar också till att hjälpa konsumenter och näringsidkare att lösa sina inhemska och gränsöverskridande tvister om köp av varor och tjänster med stöd av alternativa tvistlösningsorgan. Lagstiftningen om alternativ tvistlösning/tvistlösning online från 2013 är skraddarsydd för individuell talan om ersättning, medan direktivet om förbuds föreläggande är inriktat på talan som väcks av godkända enheter som medlemsstaterna har utsett att agera i konsumenternas kollektiva intresse. I 2013 års direktiv om alternativ tvistlösning anges i skäl 27 att direktivet inte bör hindra att medlemsstaterna bibehåller eller inför alternativa tvistlösningsförfaranden för gemensam behandling av identiska eller liknande tvister mellan en näringsidkare och flera konsumenter och att förekomsten av ett effektivt system för kollektiv talan och en smidig tillgång till alternativ tvistlösning bör komplettera och inte utesluta varandra. Unionsrättsliga mekanismer som enskilda konsumenterkan använda för att genomriva sina rättigheter regleras också i andra instrument, såsom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2421 av den 16 december 2015 om ändring av förordning (EG) nr 861/2007 om inrättande av ett europeiskt småmålsförfarande och förordning (EG) nr 1896/2006 om införande av ett europeiskt betalningsföreläggande¹⁸,

kommissionen som uppföljning av undersökningen om utsläppsmätningar i bilindustrin (2016/2908 (RSP)).

¹⁵ Förordning (EU) 2017/2394, skäl 46 och artikel 9.4 c.

¹⁶ Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister.

¹⁷ Tillgänglig sedan den 15 februari 2016, på grundval av Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/11/EU av den 21 maj 2013 om alternativ tvistlösning vid konsumenttvister.

¹⁸ EGT L 341, 24.12.2015, s. 1-13.

och i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/52/EG av den 21 maj 2008 om vissa aspekter på medling på privaträttens område¹⁹.

Tillsammans med de ändringar som gjorts i det andra förslaget antogs som en del av ”ny giv för konsumenter, särskilt regler för att skärpa sanktionerna och att införa individuella påföljder för de konsumenter som utsätts för otillbörliga affärsmetoder, en kombination av ändringsförslagen i detta förslag kommer att öka aktörerna efterlever tillämpliga konsumentskyddsbestämmelser, ge konsumenterna bättre möjligheter till prövning och därmed minska nackdelarna för konsumenterna.

- **Förenlighet med unionens politik inom andra områden**

Förslaget är fullständigt konsekvent och förenligt med befintlig unionspolitik. Det kompletterar de föreläggande- och prövningsförfaranden som regleras i sektoriella instrument genom att införa en viss mekanism för grupp talan som kan användas i fall där konsumenters kollektiva intressen har skadats eller riskerar att skadas. En bättre kontroll av efterlevnaden av de unionsrättsliga instrument som omfattas av tillämpningsområdet kommer särskilt att stödja strategier för den digitala inre marknaden, kapitalmarknadsunionen, energiunionen och den cirkulära ekonomin. I enlighet med artikel 11 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt tar förslaget upp miljöskydds krav och ligger i linje med Århuskonventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor²⁰.

Om man som exempel tar ett scenario av typen ”Dieselgate”, kommer personer som drabbats av otillbörliga affärsmetoder, såsom vilseledande marknadsföring från biltillverkare, att kunna få sin sak prövad kollektivt genom en grupp talan i enlighet med detta förslag, även om unionens regelverk för typgodkännande av fordon inte som sådant omfattas av bilaga I. Sådan kollektiv prövning har tidigare inte varit möjlig inom ramen för unionslagstiftningen.

Detta förslag bör beaktas i unionens politik på andra områden. År 2015 lade kommissionen fram ett förslag om en europeisk rättsakt om tillgänglighet, som ålägger medlemsstaterna att säkerställa att offentliga organ och privata enheter som har ett legitimt intresse kan vidta åtgärder på konsumenters vägnar. När detta förslag har antagits av medlagstiftarna, kommer kommissionen att vid behov lägga fram ett förslag om att inkludera den europeiska rättsakten om tillgänglighet i tillämpningsområdet för detta direktiv. Om det beslutas att framtida unionsrättsakter är av relevans för skyddet av konsumenternas kollektiva intressen bör detta direktiv ändras så att en hänvisning kan införas i dess bilaga 1. Kommissionen bör övervaka den ovannämnda processen och utvärdera den inom den första rapporteringsomgången, som bör bedöma tillämpningsområdet för detta direktiv mot bakgrund av den fortsatta utvecklingen på konsumentmarknaderna och inom konsumentpolitiken.

Förslaget innebär inte en överlappning av de befintliga sektoriella reglerna som avses ovan och påverkar inte de bestämmelser om avtalsenliga och utomobligatoriska rättsmedel för överträdelser av unionsrätten som omfattas av tillämpningsområdet.

Förslaget påverkar inte heller tillämpningen av EU:s rättsakter på den internationella privaträttens område, särskilt reglerna om domstols behörighet och tillämplig lag.

¹⁹ EGT L 136, 24.5.2008, s. 3-8.

²⁰ Ratificerad genom rådets beslut 2005/370/EG av den 17 februari 2005 om ingående på Europeiska gemenskapens vägnar av konventionen om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor, EUT L 124, 17.5.2005, s. 1.

2. RÄTTSLIG GRUND, SUBSIDIARITETSPRINCIPEN OCH PROPORTIONALITETSPRINCIPEN

• Rättslig grund

Den rättsliga grunden för förslaget är, liksom för det nuvarande direktivet om förbudsföreläggande, artikel 114 i EUF-fördraget, till vilken artikel 169 i EUF-fördraget hänvisar. Syftet med förslaget är att uppnå en hög konsumentskyddsnivå och att därigenom bidra till en välfungerande inre marknad genom att säkerställa att godkända organ kan väcka grupptalan i syfte att skydda konsumenters kollektiva intressen vid överträdelser av unionsrätten.

• Subsidiaritetsprincipen

Utvecklingen av en effektiv mekanism för grupptalan i syfte att skydda konsumenternas kollektiva intressen i hela unionen, som bygger vidare på de inslag i det befintliga direktivet om förbudsföreläggande och respekterar medlemsstaternas rättsliga traditioner, kommer att stärka konsumenternas förtroende för den inre detaljhandelsmarknaden, inbegripet på e-handelsområdet, och uppmuntra företagen att följa unionsrätten. Åtgärder av medlemsstaterna var för sig kommer sannolikt att leda till ytterligare fragmentering, vilket i sin tur skulle bidra till en ojämlik behandling av konsumenter och näringsidkare på den inre marknaden och skapa olika möjligheter för konsumenterna att få rättelse i EU. Åtgärder på unionsnivå, såsom dem som föreslås, bör bidra till att ge alla europeiska konsumenter ett ökat skydd genom grupptalan som leds av godkända enheter och främja efterlevnad bland företagen, vilket skulle öka utbytet av varor och tjänster över gränserna.

När det gäller offentlig tillsyn behandlades utbredda överträdelser i den reviderade förordningen om konsumentskyddssamarbete, som utgör en ram för samarbete mellan nationella tillsynsmyndigheter. När det gäller privat tillsyn har konsumenter från alla medlemsstater ännu inte har tillgång till effektiva prövningsmöjligheter. De stora skillnader som konstaterats mellan medlemsstaterna i fråga om effektiviteten i det nuvarande direktivet om förbudsföreläggande kräver EU-ingripande, framför allt på grund av dess gränsöverskridande konsekvenser. De befintliga nationella mekanismerna för kollektiv prövning av rätten till gottgörelse vid skada uppvisar stora skillnader i fråga om effektivitet och former, och nio medlemsstater har ännu idag inga sådana mekanismer alls. Genom att på EU-nivå fastställa en gemensam ram för grupptalan syftar som till att utverka förbudsförelägganden och gottgörelse till skydd för konsumenternas kollektiva intressen, kommer att säkerställa en effektiv och ändamålsenlig hantering av överträdelser av unionslagstiftning som härrör från inhemska eller gränsöverskridande transaktioner. När näringsidkare som är verksamma inom EU i ökande omfattning använder sig av EU-övergripande affärsstrategier fördjupas problemets EU-övergripande natur, eftersom det leder till en ökad risk för masskadesituationer som påverkar konsumenter i flera medlemsstater samtidigt.

• Proportionalitetsprincipen

Förslaget går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målen. Det reglerar inte alla aspekter av grupptalan, utan fokuserar på vissa nyckelaspekter som är nödvändiga för inrättandet av en ram, som i sin tur måste kompletteras av särskilda processrättsliga regler på nationell nivå. Den föreslagna åtgärden skulle respektera medlemsstaternas rättsliga traditioner i medlemsstaterna, då den inte skulle ersätta befintliga nationella mekanismer, utan i stället medföra en särskild mekanism för grupptalan, och därigenom säkerställa att konsumenter i alla medlemsstater har tillgång till minst en med samma huvudsakliga förfaranden.

- **Val av instrument**

Liksom för direktivet om förbudsföreläggande, är ett direktiv det enda lämpliga instrumentet för att hantera processrättslig lagstiftning med ovannämnda mål.

3. RESULTAT AV EFTERHANDSUTVÄRDERINGAR, SAMRÅD MED BERÖRDA PARTER OCH KONSEKVENSBEDÖMNINGAR

- **Efterhandsutvärderingar/kontroller av ändamålsenligheten med befintlig lagstiftning**

I 2008 års rapport om tillämpningen av direktivet om förbudsföreläggande²¹ fastställdes att förfarandet för förbudsföreläggande hade använts med viss framgång med avseende på nationella överträdelser men var mindre effektivt för att stoppa gränsöverskridande överträdelser, främst på grund av att godkända enheter saknade resurser i form av de ekonomiska medel och den sakkunskap som krävs för att hantera olika förfarande i olika medlemsstaterna. I 2012 års rapport²² konstaterades att, trots sina begränsningar, förelägganden var värdefulla när det gällde att skydda konsumenternas intressen och har avsevärd potential om de konstaterade bristerna kan åtgärdas, i synnerhet de höga kostnaderna och tidsåtgången för förfarandet på grund av förfarandets komplexitet, de relativt begränsade effekter domarna om förbudsföreläggande och svårigheten att genomföra dem. Dessa svårigheter gällde i än högre grad med avseende på förbudsförelägganden med en gränsöverskridande dimension.

I den övergripande utvärderingen av direktivet om förbudsföreläggande, som ingick i 2017 års kommissionskontroll av ändamålsenligheten hos EU:s konsument- och marknadsföringslagstiftning²³, bedömdes direktivets ändamålsenlighet, effektivitet, enhetlighet, relevans och europeiska mervärde på följande sätt.

- **Effektivitet**

Kontrollen av ändamålsenligheten bekräftade att direktivet om förbudsföreläggande utgör en nödvändig del av paketet av den uppsättning EU-instrument som rör genomdrivandet av konsumentlagstiftning. Det fyller fortfarande sitt syfte som ett genomdrivande verktyg för att stoppa överträdelser från näringsidkare som skadar konsumenternas kollektiva intressen, särskilt mot bakgrund av digitaliseringen och globaliseringen av ekonomierna, som ökar risken för masskada i hela EU. Förfarandet för förbudsföreläggande är dock fortfarande underutnyttjat. Dess effektivitet hämmas av brister såsom dess inneboende kostnader och komplexitet, medan värdet av resultaten för de drabbade konsumenterna kan vara begränsat. Utvärderingen visade att direktivet bör göras mer effektivt, t.ex. genom att man ytterligare harmoniserar förfarandet för förbudsföreläggande och utvidgar direktivets tillämpningsområde till fler EU-instrument som är av relevans för skyddet av konsumenternas kollektiva intressen. Eventuella ändringar bör bidra till att underlätta tillgången till rättslig prövning, minska kostnaderna för godkända enheter som skyddar konsumenternas kollektiva intressen och öka den avskräckande verkan av förelägganden. Direktivet om förbudsföreläggande bör också ändras för att få ett mer nyttigt genomslag för konsumenter

²¹ KOM(2008) 756 slutlig, Rapport från kommissionen om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 98/27/EG om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen.

²² COM(2012) 635 final, Rapport från kommissionen till Europaparlamentet och rådet om tillämpningen av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen.

²³ SWD(2017) 209 final.

som lidit skada av en överträdelse, även om medlemsstaterna redan nu i lämpliga fall måste tillhandahålla åtgärder som syftar till att undanröja fortsatta verkningarna av de överträdelser som omfattas. Det är inte alltid klart huruvida ovannämnda direktiv även omfattar konsumenttalan som en åtgärd för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen. Denna osäkerhet anses allmänt vara en viktig orsak till dess bristande effektivitet. Konsumenterna kan inte förlita sig på förbudsföreläggandet för att få rättelse. I stället måste konsumenterna väcka talan om gottgörelse på samma grunder, och tvingas lägga fram bevis för överträdelsen ännu en gång.

Kontrollen av ändamålsenligheten visade att de europeiska konsumenterna fortfarande idag stöter på samma hinder när de begär individuell gottgörelse som de gjorde för 10 år sedan. Till dessa hinder hör oskäligt lång handläggningstid, en upplevt låg sannolikhet för att få gottgörelse, tidigare erfarenhet av klagomål som inte lett till framgång, osäkerhet om de egna rättigheterna, okunskap om hur man klagar och psykologiskt motstånd. Det finns ingen skyldighet att offentliggöra resultatet av en prövning, vilket medför att konsumenterna inte får kännedom om överträdelsen och att näringsidkare som begår överträdelser inte avskräcks av den ”uthängningseffekt” som blir resultatet av ett sådant offentliggörande. Dessutom används förbudsförelägganden sällan vid gränsöverskridande överträdelser och godkända enheter från olika medlemsstater samarbetar inte tillräckligt med varandra om utbyte av bästa praxis eller utarbetande av gemensamma strategier mot utbredda överträdelser.

- **Effektivitet**

Direktivet om förbudsföreläggande inte medför några särskilda skyldigheter för näringsidkare som följer reglerna, eftersom dess syfte är att stoppa överträdelser av materiell EU-lagstiftning som begås av näringsidkare. Åtgärden ger inte heller upphov till några kostnader för enskilda konsumenter, eftersom de inte är parter i de förfaranden som inlett av den godkända enheten. Tvärtom gäller att i fall där överträdelsen har mer utbredda effekter och enskilda konsumenter av olika anledningar avstår från att vidta rättsliga åtgärder, såsom bristande kunskap om sina rättigheter, brist på finansiering eller psykologiskt motstånd, bidrar en kollektiv talan som en inrättning har väckt för att stoppa, och för framtiden förbjuda överträdelsen till att gynna alla berörda konsumenter som berörs. Kontrollen av ändamålsenligheten visade att näringsidkare mot vilka talan väcks inte åsamkas några kostnader på grund av direktivet utöver sådana som är förknippade med de materiella reglerna. Den enda ytterligare kostnaden skulle komma från eventuella ogrundade anspråk som ställs. Vid kontrollen av ändamålsenligheten hittades dock inga belägg för att godkända enheter skulle väcka ohemul talan i EU med stöd av direktivet.

- **Samstämmighet**

Kontrollen av ändamålsenligheten bekräftade att tillämpningsområdet för direktivet om förbudsföreläggande bör utvidgas till att omfatta mer EU-lagstiftning av relevans för konsumentskyddet, åtminstone genom att anpassa det till tillämpningsområdet för förordningen om konsumentskyddssamarbete, vilket skulle bidra till att göra direktivet mer förenligt med andra förfaranden om förbudsföreläggande som införts på EU-nivå.

- **Relevans**

Insamlade uppgifter och samråd med berörda parter att direktivet om förbudsföreläggande fortsätter att vara relevant. Dess mål och innehåll överensstämmer med marknadens utveckling och nuvarande behov och trender i fråga om konsumentbeteende. Utvärderingen visade att målen för konsumentskyddet och integrationen av den inre marknadens fortsätter att vara i högsta grad relevanta.

- **Mervärde för EU**

Kontrollen av ändamålsenligheten visade att konsumentskyddet skulle vara lägre i ett antal medlemsstater hade EU inte infördes för att skydda konsumenternas kollektiva intressen, genom att det inrättas en kollektiv sanktionsmekanism i form av förfarandet för förbuds föreläggande. Berörda aktörer har bekräftat det mervärde som direktivet om förbuds föreläggande har inneburit i medlemsstaterna, både där förfaranden om förbuds föreläggande infördes för första gången och där befintliga mekanismer hade förbättrats efter det att direktivet antogs. Även om några medlemsstater redan hade inrättat förfaranden för förbuds föreläggande med avseende på vissa typer av överträdelse, såsom otillbörliga affärsmetoder eller oskäligen avtalsvillkor, omfattade deras lagstiftning vid den aktuella tidpunkten inte alla områden av konsumentlagstiftningen som nu tas upp i bilaga I till direktivet.

Dessutom konstaterades i rapporten om kollektiva prövningsmöjligheter att kommissionens rekommendation från 2013 utgjorde ett riktmärke för principerna om en europeisk modell för kollektiv prövning. Det befanns också att uppföljningen av rekommendationen hade varit begränsad i lagstiftningshänseende²⁴. Detta innebär att potentialen för att underlätta tillgången till rättslig prövning fortfarande är långt ifrån att vara utnyttjad till fullo. Även om rekommendationen har en sektorsövergripande dimension, med tanke på de olika områden där masskador kan inträffa, är avsaknaden av en EU-omfattande mekanism för kollektiv prövning av särskild praktisk betydelse för konsumentskyddet, vilket framgår av konkreta fall, inbegripet fallet med utsläpp från dieslbilar. Europeiska kommissionen tillkännagav som en uppföljning av denna bedömning att den skulle fokusera på att stärka tillsyns- och gottgörelseaspekterna av direktivet om förbuds föreläggande.

- **Samråd med berörda parter**

Det föreslagna direktivet bygger på det omfattande samrådsarbete som utförts inom ramen för ändamålsenlighetskontrollen i 2016–2017, enkäten 2017 om kollektiva prövningsmöjligheter, samt ytterligare riktade samråd med relevanta nätverk av medlemsstaternas myndigheter, rättstillämpare, konsumentorganisationer och näringslivsorganisationer som genomförts i samband med konsekvensbedömningen för detta initiativ.

Vid de riktade samråden visade de flesta berörda aktörer, med undantag för näringslivsorganisationer, ett allmänt stöd för de föreslagna ändringarna för att öka effektiviteten av åtgärder för att skydda konsumenternas kollektiva intressen. I synnerhet medlemsstaternas myndigheter och konsumentorganisationer visade intresse för ytterligare möjligheter till prövning inom ramen för direktivet om förbuds föreläggande. Åsikterna gick isär om huruvida branschorganisationer skulle kunna fungera som godkända enheter. En majoritet av de berörda parterna påpekade att de föreslagna ändringarna skulle bidra till att motverka bristande överensstämmelse med EU-lagstiftningen och att minska konsumenternas förluster i masskadesituationer. Som återkoppling på den inledande konsekvensbedömningen uttryckte deltagande företrädare för näringslivet och offentliga myndigheter oro över införandet av prövningsmöjligheter på EU-nivå, medan konsumentorganisationer, universitet/forskningsinstitut och medborgarna uttryckte sitt allmänna stöd. En majoritet av

²⁴ Tillgången till mekanismer för kollektiv prövning och genomförandet av skyddsåtgärder mot potentiellt missbruk av sådana mekanismer är fortfarande mycket ojämn i EU. Rekommendationens inverkan var synlig i de två medlemsstater där ny lagstiftning antogs efter det att rekommendationen antogs (BE och LT) och i SI, där ny lagstiftning väntar på godkännande. I viss mån syns denna inverkan också i de medlemsstater som genomförde lagändringar efter 2013 (FR och UK).

deltagarna höll med om att eventuella åtgärder på EU-nivå bör respektera medlemsstaternas rättsliga traditioner och ge skydd mot eventuella risker för missbruk.

- **Insamling och användning av sakkunnigutlåtanden**

Mellan 2007 och 2017 hade kommissionen och de externa uppdragstagarna utfört flera undersökningar, samråd och studier om tillämpningen av direktivet om förbudsföreläggande, om processrättsligt konsumentskydd enligt EU:s konsumentlagstiftning och om kollektiv prövning i Europeiska unionen och allra senast när de ska genomföra 2013 års rekommendation.

Resultaten har beaktats i detta lagstiftningsförslag i syfte att stärka skyddet av konsumenters kollektiva intressen och förbättra möjligheterna till rättslig prövning.

- **Konsekvensbedömning**

En konsekvensbedömning har genomförts för detta förslag²⁵. Nämnden för lagstiftningskontroll avgav ett negativt yttrande med omfattande synpunkter den 12 januari 2018. Den 9 februari 2018 avgav nämnden för lagstiftningskontroll ett positivt yttrande²⁶ med ytterligare synpunkter på den reviderade konsekvensbedömningen, efter en betydande omarbetning av det ursprungliga förslaget. I bilaga I till konsekvensbedömningen beskrivs hur nämndens synpunkter behandlades. I synnerhet ansåg nämnden i den första av sina synpunkter att konsekvensbedömningen inte i tillräcklig utsträckning visade på behovet av lagstiftningsåtgärder på EU-nivå om kollektiv prövning. Flera avsnitt reviderades för att bättre visa på behovet av åtgärder mot bakgrund av flera masskadesituationer där europeiska konsumenter inte kunnat erhålla gottgörelse. De bevis som kommissionen samlade in under 15 år, inklusive för utarbetandet av 2008 års grönbok om kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter och 2008 års vitbok om skadeståndstalan vid brott mot EG:s antitrustregler har tydliggjort avsaknaden av ett effektivt skydd i avsaknad av mekanismer för kollektiv prövning. Resultaten av kommissionens rapport från 2018 om 2013 års rekommendation, särskilt vad gäller dess begränsade verkan när det gäller att förbättra situationen i många medlemsstater, och 2017 års rekommendation från Europaparlamentet om uppföljning av undersökningen om utsläppsmätningar i bilindustrin betonades dessutom ytterligare. Ytterligare information tillfogades om antalet myndigheter i medlemsstaterna (21) som stödde tillägget av mekanismer för prövning i direktivet om förbudsföreläggande i de riktade samråden, och beskrivningarna av graden av lagstiftningsmässiga förändringar som krävs i medlemsstaterna utvecklades ytterligare.

För att förbättra efterlevnaden behandlades i konsekvensbedömningen tre alternativ utöver grundscenariot, nämligen 1) att endast öka den avskräckande verkan och proportionaliteten av offentlig tillsyn genom skärpta regler om sanktioner och ett mer effektivt förfarande för förbudsföreläggande, 2) att till dessa åtgärder lägga konsumenternas rätt till individuell prövning och 3) att lägga till ytterligare åtgärder för kollektiva prövning för konsumenter. Det alternativ som förespråkades var alternativ 3, en kombination av samtliga åtgärder. Detta förslag behandlar alternativ 3 som omfattar ett mer effektivt förfarande för förbudsföreläggande i kombination med kollektiva prövningsmöjligheter för konsumenter.

Alternativ 1 inbegrepp ett antal ändringar av förfarandet för förbudsföreläggande vilka omfattas av detta förslag. I konsekvensbedömningen drogs slutsatsen att det inte finns några genomförbara alternativ till en revidering av direktivet, eftersom en sådan skulle ge möjlighet

²⁵ SWD(2018) 96.

²⁶ SEC(2018) 185.

att komma till rätt med gemensamma problemen rörande kostnader och långa och komplexa förfaranden som togs upp i alla relevanta samråd. Det rekommenderade alternativ 3 bibehåller alla ändringar som föreslås enligt alternativ 1 och omfattar därutöver starkare mekanismer för kollektiv prövning, som tas upp i detta förslag. I konsekvensbedömningen drogs slutsatsen att det rekommenderade alternativ 3 skulle skapa starkare incitament för näringsidkare att följa EU:s konsumentlagstiftning än alternativ 1. Till exempel kommer den avskräckande verkan av prövningsmöjligheter för personer som drabbats av otillbörliga affärsmetoder att bli starkare med alternativ 3 eftersom, i enlighet med vad 2017 års resultattavla för konsumentvillkor²⁷ bekräftade, konsumenterna skulle vara mer benägna att använda de prövningsmöjligheter som ges enligt direktivet om otillbörliga affärsmetoder om de också gavs tillgång till en praktisk kollektiv mekanism för en godkänd enhet att föra talan på deras vägnar. Samma resonemang gäller för de allmänna målen att skydda konsumenternas intressen och säkerställa en hög konsumentskyddsnivå. De skulle bäst uppfyllas genom alternativ 3, eftersom detta alternativ skulle ha störst inverkan när det gäller att förbättra efterlevnaden av EU:s konsumentlagstiftning. Starkare mekanismer för kollektiv prövning skulle säkerställa en högre konsumentskyddsnivå i masskadesituationer och minska nackdelarna för konsumenterna. När det gäller det allmänna syftet att främja en väl fungerande inre marknad, skulle alla tre alternativen bidra till en mer rättvis konkurrens genom att inte på ett orättvist sätt gynna näringsidkare som inte följer reglerna på bekostnad av sådana som faktiskt rättar sig efter lagstiftningen. De bästa resultaten totalt sett för företag som följer reglerna skulle uppnås med alternativ 3, eftersom införandet av starkare mekanismer för kollektiv prövning ytterligare skulle bidra till en rättvis konkurrens till gagn för företag som följer reglerna.

När det gäller effektivitet skulle alla alternativ kunna leda till grundläggande förtrogenhet, men också till besparingar för företag som följer reglerna. Uppgifter om kostnader och besparingar samlades in via samråden i samband med konsekvensbedömningen, men relativt få av de medverkande kunde ge kvantitativa uppskattningar. Vad gäller alternativ 1 ansåg de flesta näringslivsorganisationer att revideringen av förfarandet för förbuds föreläggande skulle kunna leda till höjda försäkringspremier för skydd mot krav i masskadesituationer och till en ökad användning av direktivet. Alternativ 3 inbegriper kostnaderna för alternativ 1 och kostnader i samband med kollektiv prövning. De nationella myndigheternas åsikter gick isär med avseende på bedömningen av genomförande- och driftskostnader för domstolar och administrativa myndigheter, men tillmätte inte dessa kostnader någon avgörande betydelse. Godkända enheter hade olika ståndpunkter, trots att de gjorde likartade bedömningar av kostnaderna?????. För företag som följer reglerna skulle kostnaderna för att införa alternativ 3 bli obetydliga och sänkas för näringsidkare som bedriver gränsöverskridande handel på grund av ytterligare harmonisering mellan de nationella förfarandena.

Med hänsyn till att alternativ 3 är det mest omfattande, medför det också högre kostnader än de övriga alternativen. Å andra sidan skulle alla alternativ medföra besparingar för näringsidkare när dessa bedriver gränsöverskridande handel, på grund av de ökade harmoniseringen av reglerna. I synnerhet skulle det råda större klarhet om de möjliga konsekvenserna för näringsidkare vid bristande efterlevnad, vilket skulle leda till lägre och mer korrekta riskbedömningskostnader. Dessa besparingar skulle bli större med alternativ 3,

²⁷ 2017 års resultattavla visade att de huvudsakliga orsakerna till att konsumenterna inte agerar i händelse av problem är följande: överdrivet långdragna förfaranden (för 32,5 % av de som inte vidtog åtgärder), upplevd osannolikhet för att gottgörelse ska kunna erhållas (19,6 %), tidigare erfarenhet av att ha klagat utan framgång (16,3 %), var osäkra på sina konsumenträttigheter 15,5 %, visste inte var eller hur man klagat (15,1 %), psykologiskt motstånd (13,3 %).

eftersom det har en bredare räckvidd än de övriga alternativen. Kostnaderna för offentliga tillsynsmyndigheter och domstolar skulle oavsett alternativ inbegripa en möjlig ökning av antalet tillsyns- och domstolsärenden. Dessa kostnader kommer dock att uppvägas av en övergripande minskning av överträdelsena av EU:s konsumentlagstiftning och av de rationaliseringseffekter och den ökade processeffektivitet som följer med alla alternativen. Dessa besparingar skulle vara högre med alternativ 3 på grund av dess bredare räckvidd och större avskräckningsverkan.

- **Lagstiftningens ändamålsenlighet och förenkling**

Eftersom detta är en ändring av en befintlig rättsakt, omfattas den av kommissionens program om lagstiftningens ändamålsenlighet och resultat (Refit). Kommissionen har därför undersökt möjligheterna till förenkling och minskning av bördorna. Huvudsyftet med detta förslag är att stärka den grupptalan som finns tillgänglig för att skydda konsumenternas kollektiva intressen. Med hänsyn till att den unionslagstiftning som omfattas av detta förslag är tillämplig för samtliga näringsidkare, inklusive mikroföretag, görs inga undantag för mikroföretag i detta förslag.

På grund av bristen på bakgrundsdata har förenklingselementen inte kvantifierats. Analysen visade dock att mot bakgrund av de inbyggda skyddsmekanismerna och kontrollen av de godkända enheter som givits rätt att väcka företräddartalan förväntas lagstiftningsförslaget inte i någon betydande omfattning öka kostnaderna för företag som följer reglerna. Vid eventuella överträdelser skulle näringsidkarna också kunna dra nytta av en ökad rättssäkerhet och förmåga att lösa faktiska och rättsliga frågor som är gemensamma för konsumenter som berörs av en överträdelse genom en grupptalan. Kostnaderna för näringsidkare som ägnar sig åt gränsöverskridande handel skulle sänkas till följd av ytterligare harmonisering av de nationella förfarandena för att skydda konsumenternas kollektiva intressen. Slutligen kan stärkta möjligheter till grupptalan bidra till att skapa lika konkurrensvillkor för näringsidkarna.

- **Grundläggande rättigheter**

Det föreslagna direktivet respekterar de grundläggande rättigheterna och följer de principer som erkänns i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna och ska tolkas och tillämpas i enlighet med dessa rättigheter och principer.

Förslaget bidrar särskilt till att säkerställa en hög nivå av konsumentskydd (artikel 38 i stadgan).

Förslaget underlättar även konsumenternas utövande av sin rätt till ett effektivt rättsmedel i enlighet med artikel 47 i stadgan, eftersom den föreslagna modellen med grupptalan bidrar till att tillvarata och stärka deras intressen. Modellen med grupptalan kan särskilt bidra till att förebygga situationer där enskilda konsumenter kan avskräckas från att söka rättslig prövning, t.ex. på grund av alltför höga processkostnader, särskilt när det gäller låga anspråk som rör lägre belopp. Samtidigt är den föreslagna modellen utformad på ett sätt som inte hindrar eller hämmar enskilda konsumenters tillgång till rättslig prövning, i enlighet med kraven i artikel 47. Dessutom föreskriver förslaget en skyldighet för medlemsstaterna att väckandet av en grupptalan ska ha som konsekvens att skjuta upp eller avbryta talefrister som gäller för de berörda konsumenterna, om rättigheterna i fråga omfattas av en preskriptionsfrist enligt unionslagstiftning eller nationell lagstiftning.

Förslaget ger en balans mellan konsumenternas kollektiva intressen och näringsidkarnas rättigheter inom ramen för grupptalan, med full hänsyn till de krav som rör näringsfrihet (artikel 16 i stadgan).

4. BUDGETKONSEKVENSER

I förslaget till direktiv fastställs att medlemsstaterna och kommissionen ska stödja och underlätta samarbetet mellan godkända enheter samt utbyte och spridning av deras bästa praxis och erfarenheter när det gäller att komma till rätta med gränsöverskridande och inhemska överträdelser. Detta kommer att innebära en extra arbetsbörda för kommissionen, som uppskattningsvis kommer att kräva en tjänsteman på heltid. Dessa resurser kommer att erhållas genom att den befintliga personalen omfördelas och ges ny inriktning.

Extrakostnader för kapacitetsuppbyggnad av godkända enheter och samordningsverksamhet kan täckas genom programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap för perioden 2014–2020 och liknande finansieringsmöjligheter kan också ingå i de efterföljande programmen inom ramen för nästa fleråriga budgetram. Närmare uppgifter finns i den finansieringsöversikt som bifogas detta förslag.

5. ÖVRIGA INSLAG

- **Genomförandeplaner samt åtgärder för övervakning, utvärdering och rapportering**

Det föreslagna direktivet föreskriver att kommissionen ska utföra regelbundna översyner av direktivets konsekvenser. Kommissionen kommer att övervaka hur möjligheterna till grupp-talan som fastställs i direktivet används av de godkända enheterna i hela unionen.

- **Förklarande dokument**

Det faktiska införlivandet av det föreslagna direktivet kommer att kräva specifika och riktade ändringar av de relevanta nationella reglerna. I det föreslagna direktivet fastställs grundläggande viktiga aspekter, vilka måste kompletteras med en rad processrättsliga regler på nationell nivå. För att kommissionen ska kunna övervaka att införlivandet sker korrekt är det således inte nog att medlemsstaterna översänder texten till genomförandebestämmelserna, eftersom det kan bli nödvändigt att göra en övergripande bedömning av det system enligt nationell lagstiftning som blir följden. Därför bör medlemsstaterna också förse kommissionen med förklarande dokument som visar vilka befintliga eller nya bestämmelser enligt nationell lagstiftning som ska genomföra de enskilda åtgärder som anges i det föreslagna direktivet.

- **Ingående redogörelse för de specifika bestämmelserna i förslaget**

I artikel 1 anges syftet med direktivet. Syftet med direktivet (liksom med dess föregångare, direktiv 2009/22/EG) är att säkerställa att godkända enheter kan väcka grupp-talan för att skydda konsumenters kollektiva intressen. Det klargörs att medlemsstaterna kan föreskriva andra förfaranden som syftar till att skydda konsumenternas kollektiva intressen på nationell nivå.

I **artikel 2** anges direktivets tillämpningsområde med hänvisning till den unionslagstiftning som förtecknas i bilaga I, som innehåller särskilda bestämmelser som reglerar förhållandet mellan en näringsidkare och en konsument och som därför är av relevans för skyddet av konsumenters kollektiva intressen. I tillämpningsområdet ingår således alla överträdelser som näringsidkare begår av unionslagstiftning som förtecknas i bilaga I, vilka skadar eller kan skada konsumenters kollektiva intressen inom en rad olika sektorer såsom finansiella tjänster, energi, telekommunikation, hälsa och miljö. I synnerhet inbegriper tillämpningsområdet den unionslagstiftning som omfattas av det nuvarande direktivet om förbudsföreläggande och det är anpassat till tillämpningsområdet för den reviderade förordningen om

konsumentskyddssamarbete (EU) 2017/2394. Denna förordning stärker den gränsöverskridande offentliga tillsynen och gör det möjligt för kommissionen att inleda och samordna gemensamma tillsynsåtgärder för att hantera överträdelser på EU-nivå, dock utan att införa en rätt till prövning för konsumenter som lidit skada av sådana gränsöverskridande överträdelser. De specifika åtgärder rörande enskild och kollektiv prövning för konsumenter som införs genom detta direktiv fungerar således som komplement till den ändrade förordningen och syftar till att öka dess effektivitet. För att säkerställa att direktivets tillämpningsområde förblir uppdaterat kommer kommissionen att ägna särskild uppmärksamhet åt det eventuella behovet av att inkludera bestämmelser om ändring av bilaga I i all framtida unionslagstiftning som reglerar förhållandet mellan en näringsidkare och en konsument. Frågan om direktivets tillämpningsområde kommer också att ägnas särskild uppmärksamhet när kommissionen gör sin utvärdering av detta direktiv.

Artikel 3 innehåller de definitioner som är relevanta för tillämpningen av direktivet, nämligen definitionen av ”konsument”, ”näringsidkare”, ”konsumenters kollektiva intressen”, ”grupptalan”, ”affärsmetoder” och ”slutligt beslut”.

I **artikel 4** anges de kriterier som godkända enheter måste uppfylla för att ha rätt att väcka företräddartalan i enlighet med direktivet samt medlemsstaternas skyldigheter i samband med utseendet av godkända enheter. Godkända enheter kommer att behöva uppfylla vissa kriterier, i synnerhet måste de vara av icke-vinstdrivande natur och ha ett berättigat intresse av att säkerställa att bestämmelserna i relevant EU-lagstiftning följs. Eftersom i synnerhet konsumentorganisationer och oberoende offentliga organ kommer att vara berättigade till ställning som godkänd enhet föreskriver denna även en möjlighet för medlemsstaterna att besluta om vilken typ av åtgärder som kan begäras med stöd av direktivet genom en viss typ av godkända enheter eller ett behörigt organ.

I **artikel 5** anges de åtgärder som kan begäras med stöd av direktivet inom ramen för en gruppitalan. Dessa åtgärder kan bestå av ett förbudsföreläggande som en interimistisk åtgärd, ett föreläggande varigenom en överträdelse fastställs och åtgärder som syftar till att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen, inklusive beslut om gottgörelse. Godkända enheter kommer att tillåtas ansöka om dessa åtgärder inom ramen för en och samma gruppitalan.

I **artikel 6** fastställs de förfaranden för gruppitalan i syfte att ansöka om ett beslut om gottgörelse som finns tillgängliga enligt detta direktiv som en åtgärd för att undanröja de kvarstående effekterna av överträdelser. Ett beslut om gottgörelse ska i princip finnas tillgängligt. I komplicerade ärenden får medlemsstaterna undantagsvis ge domstolar och administrativa myndigheter befogenhet att, i stället för ett beslut om gottgörelse, utfärda ett fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som lidit skada av en överträdelse. I två typer av fall bör det dock inte finnas någon möjlighet att utfärda ett fastställelsebeslut, utan domstolen eller den administrativa myndigheten bör i stället utfärda ett beslut om gottgörelse. Det rör sig först om det fall där konsumenter som berörs av samma affärsmetoder kan identifieras och har lidit sinsemellan jämförbar skada med avseende på en tidsperiod eller ett köp, såsom kan vara fallet när det gäller långfristiga konsumentavtal. Den andra typen avser ”fall som rör lägre belopp” där ett konsument har drabbats av en förlust som är så ringa att det skulle vara oproportionerligt att fördela gottgörelsen tillbaka till konsumenterna. I dessa två fall krävs också särskilda processuella lösningar. Särskilt i den andra typen av fall bör medlemsstaterna inte kräva de berörda konsumenternas medgivande inom ramen för gruppitalan, och medel som betalas som gottgörelse bör riktas till ett offentligt ändamål som tjänar konsumenters kollektiva intressen, t.ex. informationskampanjer.

I **artikel 7** föreskrivs att godkända enheter bör vara helt öppna när det gäller källan till finansiering av deras verksamhet i allmänhet och i synnerhet med avseende på de medel som är avsedda att stödja en viss företräddartalan för prövning i syfte att ge domstolarna eller förvaltningsmyndigheterna bedöma om det kan finnas en intressekonflikt mellan den tredje part som bidragit med finansiering och den godkända enheten och att undvika risken för rättegångsmissbruk, exempelvis exempel mellan konkurrenter, samt att bedöma om en finansierande tredje part har tillräckliga medel för att uppfylla sina ekonomiska åtaganden gentemot den godkända enheten om talan ogillas.

I **artikel 8** fastställs regler om kollektiv förlikning enligt direktivet. Medlemsstaterna har möjlighet att fastställa det förfarande inom ramen för vilket domstolen eller den administrativa myndigheten kan godkänna en kollektiv uppgörelse som nåtts av en godkänd enhet och den som påstås ligga bakom överträdelsen, innan grupptalan om samma affärsmetoder av samma näringsidkare inleds inför domstol eller en administrativ myndighet i samma medlemsstat. Vid en pågående grupptalan bör den domstol eller den administrativa myndighet prövar saken alltid ha möjlighet att uppmana parterna att nå förlikning om gottgörelse. I de medlemsstater som i komplicerade fall, som inte hör till de två typer av fall som särskilt anges i artikel 6.3, väljer att tillåta fastställelsebeslut om ansvar för den näringsidkare som begått överträdelsen gentemot de berörda konsumenterna, kommer den domstol eller den administrativa myndighet som utfärdar ett sådant fastställelsebeslut alltid ha möjlighet att uppmana parterna i grupptalan att nå en förlikning om gottgörelse. Kollektiva förlikningar som nås under ovannämnda omständigheter kommer att bli föremål för granskning av domstol eller administrativ myndighet för att säkerställa att de är lagenliga och rättvisa. Konsumenter som berörs av en godkänd kollektiv förlikning ska alltid ges möjlighet att godta eller avvisa den gottgörelse som erbjuds genom förlikningen.

I **artikel 9** fastställs regler som ålägger den näringsidkare som begått en överträdelse att på lämpligt sätt informera de berörda konsumenterna om det slutliga förbudsföreläggandet, slutliga beslut om åtgärder för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen, inklusive slutliga beslut om gottgörelse och, i förekommande fall, fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter samt slutliga beslut om godkännande av kollektiva förlikningar som ingåtts enligt detta direktiv. Denna bestämmelse säkerställer konsumenternas medvetenhet om lagöverträdelsen och deras möjligheter till prövning.

I **artikel 10** anges verkningarna av slutliga beslut om fastställande av överträdelser av unionslagstiftning som omfattas av direktivet i inhemska och gränsöverskridande mål om gottgörelse. Enligt denna bestämmelse ska slutliga beslut som fattas av en domstol eller en administrativ myndighet inom ramen för offentliga tillsynsförfaranden, slutliga förbudsförelägganden som fastställer en överträdelse av unionsrätten eller slutliga fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som berörs av en överträdelse vilka fattas inom ramen för en grupptalan enligt detta direktiv att tillmätas bevisverkan vid senare fall av grupptalan. Sådan talan om gottgörelse kan väckas av enskilda konsumenter, inom ramen för en grupptalan enligt detta direktiv eller, i förekommande fall, inom ramen för andra mekanismer för kollektiv prövning enligt nationella regler. Om ett beslut om fastställande av en överträdelse har vunnit laga kraft, bör det anses som ovedersägligt bevis vid varje efterföljande talan om gottgörelse i samma medlemsstat. Detta kommer att förhindra rättsosäkerhet och onödiga kostnader för alla berörda parter, inbegripet domstolarna. Av samma skäl kommer, i gränsöverskridande fall, slutliga beslut som fattats av en domstol eller en administrativ myndighet inom ramen för förfaranden för offentlig tillsyn och slutliga förbudsförelägganden som fastställer att en överträdelse av unionsrätten har ägt

rum enligt detta direktiv att ge en motbevisbar presumption om att en överträdelse av unionsrätten har ägt rum. En sådan verkan förutses inte för fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som berörs av en överträdelse, eftersom nationella bestämmelser om ansvar kan variera avsevärt i hela EU.

Artikel 11 innehåller bestämmelser om uppskov med verkningarna av en grupptalan i förbindelse med preskriptionsfrister för grupptalan. Artikeln kompletterar bestämmelserna om effekterna av ett slutligt förbudsföreläggande om fastställande av en överträdelse som utfärdas inom ramen för grupptalan enligt direktivet och ger konsumenter som lidit skada av en överträdelse en rimlig möjlighet att väcka talan om gottgörelse antingen inom ramen för en grupptalan som väckts på deras vägnar enligt detta direktiv eller inom ramen för enskilda åtgärder.

Artikel 12 säkerställer processeffektivitet under hela förfarandet. Det blir obligatoriskt för medlemsstaterna att säkerställa att alla fall av grupptalan handläggs med vederbörlig skyndsamhet och att grupptalan som syftar till att ansöka om ett intermistiskt förbudsföreläggande handläggs genom ett påskyndat förfarande. Detta säkerställer eventuell ytterligare skada till följd av en näringsidkares affärsmetoder som omfattas av grupptalan kan förhindras så snabbt som möjligt.

I **artikel 13** fastställs möjligheten för den domstol eller den administrativa myndighet som handlägger en grupptalan att, på begäran av den godkända enhet som har väckt grupptalan, ålägga den svarande näringsidkaren att lägga fram bevisning som är av relevans i ärendet och som denne har i sin kontroll. Att fastställa en överträdelse och orsakssambandet mellan överträdelsen och den skada som åsamkats konsumenterna, och att kvantifiera den faktiska skadan för de berörda konsumenterna kräver analys av de faktiska och ekonomiska omständigheterna. En del av den bevisning som en godkänd enhet kommer att behöva till stöd för sin talan kommer att vara i svarandens besittning och vara utom räckhåll för den godkända enheten. Det kan också vara fallet med den information som behövs för att på ett adekvat sätt informera de berörda konsumenterna om den pågående grupptalan. Denna bestämmelse garanterar att det i alla medlemsstater finns en lägsta nivå vad gäller faktisk tillgång till de uppgifter som godkända enheter behöver för att på lämpligt sätt informera de berörda konsumenterna om den pågående grupptalan. Samtidigt undviks i direktivet alltför vittomfattande och kostsamma skyldigheter att lämna uppgifter som kan skapa onödiga bördor för de svarande parterna och risk för missbruk. Ett sådant offentliggörande ska alltid stå under strikt rättslig eller administrativ kontroll beträffande dess nödvändighet, omfattning och proportionalitet.

Artikel 14 säkerställer effektiva, avskräckande och proportionerliga sanktioner om den svarande näringsidkaren inte efterlever ett slutligt beslut som har utfärdats av en domstol eller en administrativ myndighet inom ramen för en grupptalan. Dessa sanktioner kommer att vara tillgängliga i form av böter i alla medlemsstater. De utgör ett viktigt incitament för svarande näringsidkare att snabbt följa slutliga förelägganden och beslut om gottgörelse samt godkända förlikningar.

I **artikel 15** fastställs regler om bistånd till behöriga organ. Detta säkerställa att godkända enheter inte hindras från att väcka grupptalan enligt detta direktiv på grund av de kostnader som är förknippade med förfarandena. Förfarandekostnaderna bör inte skapa orimliga hinder för godkända enheter när de utövar sin rätt att agera i det allmännas intresse för att skydda konsumenters kollektiva intressen. Bestämmelsen ger också medlemsstaterna och

kommissionen i uppgift att stödja och underlätta samarbetet mellan godkända enheter och deras utbyte av erfarenheter i syfte att öka användningen av grupptalan vid överträdelser med gränsöverskridande följder.

I **artikel 16** fastställs relevans för grupptalan vid gränsöverskridande överträdelser. Genom denna bestämmelse säkerställs ömsesidigt erkännande av den rättsliga ställningen för godkända enheter som i en medlemsstat på förhand har utsetts som behöriga att väcka grupptalan i en annan medlemsstat. Dessutom gör den det möjligt för godkända enheter från olika medlemsstater att agera gemensamt inom ramen för en enda grupptalan inför en och samma domstol som är behörig enligt tillämpliga unionsregler och nationella regler.

I **artiklarna 17–22** anges bestämmelser om upphävande av direktiv 2009/22/EG, kommissionens utvärdering och rapportering, införlivande och övergångsbestämmelser samt det föreslagna direktivets ikraftträdande, tillämpning i tiden och adressater.

Förslag till

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV

om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen, och om upphävande av direktiv 2009/22/EG

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT
DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114,
med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,
efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,
med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande²⁸,
i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet, och
av följande skäl:

- (1) Syftet med detta direktiv är att göra det möjligt för godkända enheter, som företräder konsumenters kollektiva intressen, att söka gottgörelse genom grupptalan mot överträdelser av bestämmelser i unionsrätten. De godkända enheterna bör kunna ansöka om att en överträdelse skam upphöra eller förbjudas och om fastställande av att en överträdelse har ägt rum samt om gottgörelse, exempelvis ersättning, reparation eller prisnedsättning, i enlighet med nationell lagstiftning.
- (2) Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/22/EG²⁹ gjorde det möjligt för godkända enheter att väcka grupptalan främst i syfte att stoppa och förbjuda överträdelser av unionslagstiftningen som skadar konsumenternas kollektiva intressen. Det direktivet har dock visat sig otillräckligt för att komma till rätta med de utmaningar som tillämpningen av konsumentlagstiftningen medför. För att öka möjligheterna att avskräcka från olagliga metoder och minska olägenheterna för konsumenterna är det nödvändigt att stärka mekanismen för skydd av konsumenters kollektiva intressen. Med hänsyn till det stora antalet ändringar är det av tydlighetsskäl lämpligt att ersätta direktiv 2009/22/EG.
- (3) En grupptalan bör erbjuda ett ändamålsenligt och effektivt sätt att skydda konsumenters kollektiva intressen. Den bör göra det möjligt för godkända enheter att vidta åtgärder för att säkerställa efterlevnaden av relevanta bestämmelser i unionsrätten och överbrygga de hinder som konsumenterna stöter på inom ramen för en individuell talan, till exempel osäkerhet om konsumenters rättigheter och tillgängliga förfaranden, psykologisk ovilja att vidta åtgärder och en negativ balans mellan förväntade kostnader och fördelar som den enskilda talan förväntas leda till.

²⁸ EUT C [...], [...], s. [...].

²⁹ EUT L 110, 1.5.2009, s. 30.

- (4) Det är viktigt att säkerställa den nödvändiga balansen mellan tillgång till rättslig prövning och processuella skyddsmekanismer mot rättegångsmissbruk som på ett otillbörligt sätt kan hindra företags förmåga att verka på den inre marknaden. För att förhindra missbruk av grupptalan bör inslag som straffskadestånd och avsaknad av begränsningar när det gäller rätten att väcka talan på skadelidande konsumenters vägnar undvikas, samtidigt som tydliga regler om olika förfarandenaspekter, såsom utseendet av godkända enheter, ursprunget till enheternas medel och typer av information som krävs för att underbygga grupptalan bör fastställas. Detta direktiv bör inte påverka nationella regler om fördelning av rättegångskostnader.
- (5) Överträdelser som påverkar konsumenters kollektiva intressen har ofta gränsöverskridande verkningar. Mer ändamålsenliga och effektiva möjligheter till grupptalan som är tillgängliga i hela unionen bör stärka konsumenternas förtroende för den inre marknaden och göra det möjligt för konsumenterna att utöva sina rättigheter.
- (6) Detta direktiv bör omfatta en rad olika områden, exempelvis dataskydd, finansiella tjänster, resor och turism, energi, telekommunikationer och miljö. Det bör omfatta överträdelser av unionslagstiftning som skyddar konsumenters intressen, oavsett om de berörda personerna betecknas som konsumenter eller som resenärer, användare, kunder, icke-professionella investerare, icke-professionella kunder eller något annat i den relevanta unionslagstiftningen. För att säkerställa lämpliga åtgärder vid överträdelser av unionslagstiftningen, vilka är under snabb utveckling både till form och omfattning, bör man varje gång det antas en ny unionsrättsakt som är relevant för skyddet av konsumenternas kollektiva intressen överväga att ändra bilagan till detta direktiv för att föra in den rättsakten under direktivets tillämpningsområde.
- (7) Kommissionen har antagit lagförslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 261/2004 om gemensamma regler om kompensation och assistans till passagerare vid nekad ombordstigning och inställda eller kraftigt försenade flygningar och förordning (EG) nr 2027/97 om lufttrafikföretags skadeståndsansvar avseende lufttransport av passagerare och deras bagage³⁰, och till Europaparlamentets och rådets förordning om rättigheter och skyldigheter för tågresenärer³¹. Det bör därför föreskrivas att kommissionen ett år efter det att detta direktiv har trätt i kraft ska bedöma huruvida unionsbestämmelserna på området för flyg- och tågpassagerares rättigheter ger en tillräcklig skyddsnivå för konsumenterna, jämförbar med den som föreskrivs i detta direktiv, och drar nödvändiga slutsatser när det gäller detta direktivs tillämpningsområde.
- (8) På grundval av direktiv 2009/22/EG bör detta direktiv omfatta både inhemska och gränsöverskridande överträdelser, särskilt när konsumenter som berörs av en överträdelse vistas i en eller flera andra medlemsstater än den där den näringsidkare som begått överträdelsen är etablerad. Det bör också omfatta överträdelser som har upphört innan grupptalan inleddes eller avslutades, eftersom det fortfarande kan vara nödvändigt att förhindra en upprepning av handlingssättet, fastställa att ett visst handlingssätt utgjort en överträdelse och underlätta för konsumenterna att erhålla gottgörelse.
- (9) Detta direktiv bör inte fastställa internationellt privaträttsliga regler om domstols behörighet, om erkännande och verkställighet av domar och om tillämplig lag.

³⁰ COM(2013) 130 final

³¹ COM(2017) 548 final

Befintliga unionsrättsliga instrument är tillämpliga på sådan gruppitalan som regleras i detta direktiv.

- (10) Eftersom endast godkända enheter har rätt att väcka gruppitalan bör dessa uppfylla de kriterier som fastställs i detta direktiv, så att det säkerställs att konsumenternas intressen företräds på ett adekvat sätt. I synnerhet bör de ha inrättats på vederbörligt sätt i enlighet med lagstiftningen i en medlemsstat, vilket exempelvis kan innebära uppfyllande av krav med avseende på antal medlemmar och stabilitet i verksamheten eller krav när det gäller insyn i relevanta aspekter av deras struktur, såsom deras konstituerande stadgar, ledningsstruktur, mål och arbetsmetoder. De bör också vara icke vinstdrivande och ha ett legitimt intresse av att säkerställa att relevant unionslagstiftning efterlevs. Dessa kriterier bör gälla både för godkända enheter som utsetts i förväg och för tillfälliga behöriga enheter som har inrättats för en specifik åtgärd.
- (11) Oberoende offentliga organ och särskilt konsumentorganisationer bör spela en aktiv roll när det gäller att säkerställa efterlevnaden av relevanta bestämmelser i unionsrätten och är väl lämpade att fungera som godkända enheter. Eftersom dessa enheter har tillgång till olika källor till information om näringsidkares affärsmetoder gentemot konsumenterna och har olika prioriteringar för sin verksamhet bör medlemsstaterna vara fria att besluta om vilken typ av åtgärder som kan begäras av var och en av dessa godkända enheter inom ramen för en gruppitalan.
- (12) Eftersom både rättsliga och administrativa förfaranden på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kan bidra till att skydda konsumenternas kollektiva intressen, är det upp till medlemsstaterna att avgöra huruvida gruppitalan kan användas i rättsliga eller i administrativa förfaranden, eller i båda typerna av förfaranden, beroende på det berörda lagstiftningsområdet eller den berörda ekonomiska sektorn. Detta bör inte påverka rätten till ett effektivt rättsmedel enligt artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, enligt vilken medlemsstaterna ska se till att konsumenterna och företagarna har rätt till ett effektivt rättsmedel inför domstol mot administrativa beslut som fattas med stöd av nationella bestämmelser som genomför detta direktiv. Detta bör innebära en möjlighet för parterna att erhålla ett beslut om uppskov med verkställigheten av det ifrågasatta beslutet i enlighet med nationell lagstiftning.
- (13) För att öka processeffektiviteten vid gruppitalan bör godkända enheter ha möjlighet att ansöka om olika åtgärder inom ramen för en enda gruppitalan eller inom ramen för flera separata fall av gruppitalan. Dessa åtgärder bör innebära interimistiska åtgärder för att få pågående affärsmetoder att upphöra eller för att förbjuda en affärsmetod som ännu inte har tillämpats, men där det finns en risk för att den skulle orsaka allvarlig eller oåterkallelig skada för konsumenterna när den börjar användas, åtgärder för att fastställa att en viss affärsmetod innebär en överträdelse av lagstiftningen och, om nödvändigt, avbryta eller förbjuda denna metod för framtiden, samt åtgärder för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen, inklusive gottgörelse. När det gäller åtgärder som begärs inom ramen för en och samma talan, bör godkända enheter ha rätt att ansöka om alla relevanta åtgärder vid tidpunkten för talans väckande eller att först ansöka om förbudsföreläggande och därefter, om lämpligt, om ett beslut om gottgörelse.
- (14) Förbudsförelägganden syftar till att skydda konsumenternas kollektiva intressen oberoende av faktiska förluster eller skador som har åsamkats enskilda konsumenterna. Förbudsförelägganden får innebära krav på att näringsidkaren vidtar specifika åtgärder,

såsom att tillhandahålla konsumenterna information som tidigare har utelämnats i strid med lagstadgade skyldigheter. Beslut som fastställer att en affärsmetod som utgör en överträdelse bör inte vara beroende av huruvida metoderna användes uppsåtligt eller av oaktsamhet.

- (15) Den godkända enhet som väcker grupptalan i enlighet med detta direktiv bör vara part i målet. Konsumenter som berörs av överträdelsen bör ha tillräckliga möjligheter att dra nytta av relevanta resultat av grupptalan. Förbuds förelägganden som utfärdats enligt detta direktiv bör inte påverka mål där talan väckts av enskilda konsumenter som lidit skada på grund av de metoder som är föremål för förbuds föreläggandet.
- (16) Godkända enheter bör kunna ansöka om åtgärder som syftar till att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen. Dessa åtgärder bör ha formen av ett beslut om gottgörelse som ålägger näringsidkaren att, bland annat, betala ersättning eller erbjuda reparation, byte, prisavdrag, hävande av avtal eller återbetalning av det erlagda priset, beroende på vad som är lämpligt och i enlighet med nationell lagstiftning.
- (17) Den ersättning som betalats ut till konsumenter som lidit skadat i en masskadesituation bör inte överstiga det belopp som näringsidkaren är skyldig att betala i enlighet med tillämplig nationell lagstiftning eller unionslagstiftning för att täcka den faktiska skada som konsumenterna har lidit. Det är särskilt angeläget att undvika straffskadestånd som leder till att käranden överkompenseras för sina skador.
- (18) Medlemsstaterna kan kräva att godkända enheter tillhandahåller tillräcklig information som underlag för en grupptalan om gottgörelse, inbegripet en beskrivning av den grupp konsumenter som berörs av en överträdelse och de sakfrågor och rättsliga frågor som grupptalan syftar till att klargöra. Den godkända enheten bör inte behöva identifiera alla konsumenter som berörs av en överträdelse för att väcka talan. Vid grupptalan om gottgörelse bör domstolen eller den administrativa myndigheten så tidigt som möjligt i förfarandet kontrollera huruvida saken lämpar sig för väckande av grupptalan, med hänsyn till överträdelsens art och typen av skador som åsamkats de berörda konsumenterna.
- (19) Medlemsstaterna bör ha möjlighet att besluta om huruvida deras domstol eller nationella myndighet vid vilken grupptalan om gottgörelse har väckts i undantagsfall, och i stället för ett beslut om gottgörelse, får utfärda ett fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot konsumenter som lidit skada av en överträdelse, vilket direkt skulle kunna göras gällande i senare mål eller ärenden där enskilda konsumenter ansöker om gottgörelse. Denna möjlighet bör reserveras för vederbörligen motiverade fall där kvantifieringen av den individuella gottgörelse som ska tilldelas var och en av de konsumenter som berörs av grupptalan är komplicerad och det skulle vara oändamålsenligt att göra denna fördelning inom ramen för grupptalan. Fastställelsebeslut bör inte utfärdas i okomplicerade situationer och i synnerhet inte om de berörda konsumenterna kan identifieras och konsumenterna har lidit en sinsemellan jämförbar skada med avseende på en tidsperiod eller ett köp. På liknande sätt bör fastställelsebeslut inte utfärdas om den förlust som var och en av de enskilda konsumenterna har lidit är så liten att enskilda konsumenter sannolikt inte kommer att söka individuell gottgörelse. Domstolen eller den behöriga nationella myndigheten bör vederbörligen motivera varför man i ett enskilt fall har valt att använda sig av ett fastställelsebeslut i stället för ett beslut om gottgörelse.
- (20) Om konsumenter som berörs av samma affärsmetod kan identifieras och de har lidit en sinsemellan jämförbar skada med avseende på en viss tidsperiod eller ett visst köp, såsom kan vara fallet när det gäller långfristiga konsumentavtal, får domstolen eller

den administrativa myndigheten tydligt avgränsa den grupp av konsumenter som berörs av överträdelsen i samband med handläggningen av grupptalan. Domstolen eller den administrativa myndigheten kan särskilt uppmana den näringsidkare som begått överträdelsen att lämna relevant information, såsom uppgifter om de berörda konsumenternas identitet och hur länge affärsmetoden tillämpats. Av ändamålsenlighets- och effektivitetsskäl får medlemsstaterna i dessa fall, i enlighet med sin nationella lagstiftning, överväga att ge konsumenterna möjlighet att använda sig av ett beslut om gottgörelse omedelbart efter det att det har utfärdats, utan att behöva lämna sitt individuella medgivande innan beslutet om gottgörelse utfärdas.

- (21) I fall som rör mindre värden är de flesta konsumenter sannolikt obenägna att vidta åtgärder för att genomdriva sina rättigheter, eftersom de insatser som krävs inte uppvägs av de potentiella fördelarna. Om samma affärsmetod berör ett stort antal konsumenter kan de aggregerade förlusterna vara betydande. I sådana fall kan en domstol eller en myndighet anse att det vore oproportionerligt att fördela medlen tillbaka till de berörda konsumenterna, exempelvis på grund av att det är alltför kostsamt eller opraktiskt. Därför skulle medel som erhållits som gottgörelse genom grupptalan komma till större nytta om de tjänade syftet att skydda konsumenternas kollektiva intressen, varför de bör användas för ett relevant offentligt ändamål, t.ex. en rättshjälpsfond, informationskampanjer eller konsumentrörelser.
- (22) Åtgärder som syftar till att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen kan begäras enbart på grundval av ett slutligt beslut som fastställer att det förekommit en överträdelse av unionsrätten som omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv och som skadar konsumenters kollektiva intressen, vilket inbegriper ett slutligt förbudsföreläggande inom ramen för grupptalan. Framför allt kan åtgärder för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen sökas på grundval av slutliga beslut som fattats av en domstol eller en administrativ myndighet i samband med verkställighetsåtgärder som regleras i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 av den 12 december 2017 om samarbete mellan de nationella tillsynsmyndigheter som ansvarar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004³².
- (23) I detta direktiv föreskrivs en processuell mekanism som inte påverkar de regler som fastställer konsumenters materiella rätt till avtalsenlig och utomobligatorisk gottgörelse om deras intressen har skadats genom en överträdelse, såsom rätten till skadestånd, hävning av avtal, återbetalning, utbyte, reparation eller nedsättning av priset. En grupptalan om gottgörelse enligt detta direktiv bör endast kunna väckas om unionslagstiftningen eller nationell lagstiftning reglerar sådana materiella rättigheter.
- (24) Detta direktiv ersätter inte befintliga nationella mekanismer för kollektiv prövning. Med hänsyn till medlemsstaternas rättsliga traditioner överläts det på dem att avgöra huruvida de ska utforma grupptalan som fastställs i detta direktiv som en del av en befintlig eller framtida mekanism för kollektiv prövning, eller som ett alternativ till dessa mekanismer, under förutsättning att den nationella mekanismen är förenlig med de villkor som fastställs i detta direktiv.
- (25) Behöriga parter bör vara fullständigt öppna när det gäller ursprunget till finansieringen av deras verksamhet i allmänhet och beträffande de medel som är avsedda att stödja en viss grupptalan om gottgörelse i syfte att ge domstolarna eller de administrativa myndigheterna möjlighet att bedöma om det kan finnas en intressekonflikt mellan den

³²

EUT L 345, 27.12.2017.

tredje part som bidragit med finansiering och den godkända enheten, att undvika risken för rättegångsmissbruk samt att bedöma huruvida den tredje part som tillhandahåller finansieringen har tillräckliga resurser för att uppfylla sina ekonomiska åtaganden gentemot den godkända enheten. Den information som den godkända enheten tillhandahåller den domstol eller den administrativa myndighet som övervakar grupptalan bör göra det möjligt för domstolen eller myndigheten att bedöma huruvida den tredje parten kan påverka processuella beslut som den godkända enheten fattar inom ramen för grupptalan, däribland om förlikningar, och huruvida den finansierar en grupptalan om gottgörelse mot en svarande som är en konkurrent till finansiären eller mot en svarande som finansiären står i beroendeställning till. Om det konstateras att någon av dessa omständigheter föreligger bör domstolen eller den administrativa myndigheten ha befogenhet att ålägga den godkända enheten att avstå från finansieringen i fråga och, vid behov, neka den godkända enheten talerätt i ett enskilt fall.

- (26) Kollektiv tvistlösning utanför domstol som syftar till att gottgöra konsumenter som har lidit skada bör främjas såväl innan grupptalan väcks som under alla skeden av grupptalan.
- (27) Medlemsstaterna får föreskriva att en godkänd enhet och en näringsidkare som har nått en förlikning om gottgörelse för konsumenter som påverkats av en påstått olaglig affärsmetod från den näringsidkarens sida gemensamt kan vända sig till en domstol eller en administrativ myndighet och ansöka om att få förlikningen godkänd. En sådan ansökan bör tas upp till prövning av domstolen eller den administrativa myndigheten endast om det inte finns någon annan pågående grupptalan rörande samma affärsmetoder. En behörig domstol eller en administrativ myndighet som godkänner en sådan kollektiv förlikning måste ta hänsyn till alla berörda parter intressen och rättigheter, däribland enskilda konsumenters. Enskilda konsumenter som berörs ska ges möjlighet att godta eller att avstå från att bli bundna av en sådan förlikning.
- (28) Domstolen och den administrativa myndigheten bör ha befogenhet att uppmana den näringsidkare som begått överträdelsen och den godkända enhet som väckte grupptalan att inleda förhandlingar i syfte att nå en förlikning om den gottgörelse som ska tillhandahållas de berörda konsumenterna. Beslutet om huruvida parterna ska uppmanas att lösa en tvist utanför domstol bör ta hänsyn till arten av den överträdelse som talan avser, egenskaperna hos de berörda konsumenterna, den typ av gottgörelse som kan komma att erbjudas, parternas beredvillighet att förlikas och lämpligheten av förfarandet.
- (29) I syfte att underlätta gottgörelse av enskilda konsumenter som begärs på grundval av slutliga fastställelsebeslut om näringsidkarens ansvar gentemot skadelidande konsumenter som utfärdats inom ramen för en grupptalan, bör den domstol eller administrativa myndighet som utfärdade beslutet bemyndigas att uppmana den godkända enheten och näringsidkaren att nå en kollektiv förlikning.
- (30) Förlikningar som nås inom ramen för en grupptalan eller på grundval av ett slutligt fastställelsebeslut bör godkännas av den behöriga domstolen eller den administrativa myndigheten för att säkerställa att de är lagenliga och rättvisa, och därvid bör hänsyn tas till alla berörda parter intressen och rättigheter. Enskilda konsumenter som berörs ska ges möjlighet att godta eller att avstå från att bli bundna av en sådan förlikning.
- (31) För att en grupptalan ska nå framgång är det av avgörande betydelse att säkerställa att konsumenterna informeras om den. Konsumenterna bör informeras om en pågående grupptalan, det förhållandet att en näringsidkares affärsmetoder har bedömts som en

lagöverträdelse, sina rättigheter efter det att en överträdelse har fastställts och de efterföljande åtgärder som de berörda konsumenterna måste vidta, särskilt för att erhålla gottgörelse. De anseenderelaterade risker som är förknippade med spridningen av information om överträdelsen är också viktiga när det gäller att avskräcka näringsidkare som kränker konsumenters rättigheter.

- (32) För att vara effektiv bör informationen vara adekvat och proportionell i förhållande till omständigheterna i ärendet. Den näringsidkare som begått överträdelsen bör på lämpligt sätt informera alla berörda konsumenter om slutliga förbudsförelägganden och beslut om gottgörelse som utfärdas inom ramen för grupptalan samt om en eventuell förlikning som godkänts av en domstol eller en administrativ myndighet. Sådan information kan tillhandahållas exempelvis på näringsidkarens webbplats, sociala medier, internetbaserade marknadsplatser, eller i dagstidningar, inklusive sådana som distribueras uteslutande med hjälp av elektroniska kommunikationsmedel. Om möjligt bör konsumenterna informeras individuellt, på elektronisk väg eller i pappersform. Denna information bör på begäran tillhandahållas i ett format som är tillgängligt för personer med funktionsnedsättning.
- (33) För att främja rättssäkerheten, undvika inkonsekvenser vid tillämpningen av unionsrätten och öka ändamålsenligheten och den processuella effektiviteten vid grupptalan och eventuella uppföljningsåtgärder för att utverka gottgörelse, bör fastställandet av en överträdelse i ett slutligt beslut, inbegripet ett slutligt förbudsföreläggande enligt detta direktiv, som utfärdats av en administrativ myndighet eller en domstol, inte bli föremål för en ny talan rörande samma överträdelse av samma näringsidkare med avseende på överträdelsens art och dess materiella, personliga, tidsmässiga och territoriella tillämpningsområde, i enlighet med vad som fastställts i detta slutliga beslut. När talan om åtgärder för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen, inklusive åtgärder för erhållande av gottgörelse, väcks i en annan medlemsstat än den medlemsstat där ett slutligt beslut om denna överträdelse har utfärdats, bör detta beslut utgöra en motbevisbar presumtion om att överträdelsen har ägt rum.
- (34) Medlemsstaterna bör säkerställa att individuella åtgärder för erhållande av gottgörelse får grunda sig på ett slutligt fastställelsebeslut som utfärdats inom ramen för en grupptalan. Sådana åtgärder bör vara tillgängliga genom skyndsamma och förenklade förfaranden.
- (35) Åtgärder för erhållande av gottgörelse som grundar sig på fastställandet av en överträdelse i ett slutligt förbudsföreläggande eller i ett slutligt fastställelsebeslut avseende näringsidkarens ansvar gentemot de skadelidande konsumenterna enligt detta direktiv bör inte hindras av nationella bestämmelser om preskriptionsfrister. Väckandet av grupptalan bör leda till att preskriptionsfrister för grupptalan för konsumenter som berörs av denna talan skjuts upp eller avbryts.
- (36) Grupptalan om förbudsföreläggande bör handläggas med vederbörlig processeffektivitet. Förbudsförelägganden med interimistisk verkan bör alltid behandlas genom ett påskyndat förfarande för att förhindra att överträdelsen orsakar skada eller ytterligare skada.
- (37) Bevisning är ett viktigt inslag för att fastställa om en viss praxis utgör en lagöverträdelse och om det finns en risk för upprepning, men också när det gäller att ringa in de konsumenter som berörs av en överträdelse, besluta om gottgörelse och på lämpligt sätt informera de konsumenter som berörs av en grupptalan om de pågående förfarandena och det slutliga resultatet av dessa. Förhållanden mellan näringsidkare

och konsumenter kännetecknas dock av informationsasymmetri och nödvändiga uppgifter kan innehåsa enbart av näringsidkaren, vilket gör dem otillgängliga för den godkända enheten. Godkända enheter bör därför ha rätt att vid den behöriga domstolen eller administrativa myndigheten begära att näringsidkaren lägger fram bevis som är av relevans för deras krav eller som behövs för att på lämpligt sätt informera de berörda konsumenterna om grupptalan, utan att de behöver precisera enskilda bevisföremål. Behovet och omfattningen av och proportionaliteten i ett sådant framläggande bör noggrant utvärderas av den domstol eller administrativa myndighet som prövar grupptalan, med beaktande av skyddet av tredje parts legitima intressen och med förbehåll för tillämpliga unionsregler och nationella regler om sekretess.

- (38) För att säkerställa att grupptalan fungerar effektivt bör näringsidkare som begår överträdelse åläggas effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner om de underlåter att iakttäta ett slutligt beslut som meddelats inom ramen för grupptalan.
- (39) Med beaktande av att grupptalan syftar till att tillvarata ett allmänintresse genom att skydda konsumenternas kollektiva intressen, bör medlemsstaterna säkerställa att godkända enheter inte hindras från att väcka grupptalan enligt detta direktiv på grund av de kostnader som är förknippade med förfarandena.
- (40) Samarbete och utbyte av information mellan godkända enheter från olika medlemsstater har visat sig vara användbart för att hantera gränsöverskridande överträdelse. Det finns ett behov av att fortsätta och utvidga kapacitetsuppbyggnads- och samarbetsinsatserna till att omfatta ett större antal godkända enheter i hela unionen i syfte att öka användningen av grupptalan vid överträdelse med gränsöverskridande följder.
- (41) För att på ett effektivt sätt ta itu med överträdelse med gränsöverskridande följder bör man säkerställa ömsesidigt erkännande av den rättsliga ställningen för godkända enheter som i en medlemsstat på förhand har utsetts som behöriga att väcka grupptalan i en annan medlemsstat. Vidare bör godkända enheter från olika medlemsstater kunna ansluta sig till en enskild talan inför en enskild domstol, med förbehåll för relevanta regler om behörig domstol. För bästa effektivitet och ändamålsenlighet bör en godkänd enhet kunna väcka grupptalan på vägnar av andra godkända enheter som företräder konsumenter från olika medlemsstater.
- (42) Detta direktiv står i överensstämmelse med de grundläggande rättigheter och principer som erkänns framför allt i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna. Detta direktiv bör således tolkas och tillämpas i överensstämmelse med dessa rättigheter och principer, inklusive dem som rör rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol samt rätten till försvar.
- (43) Vad gäller miljölagstiftning tar detta direktiv hänsyn till Uneces konvention om tillgång till information, allmänhetens deltagande i beslutsprocesser och tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor (nedan kallad *Århuskonventionen*).
- (44) Målen för detta direktiv, nämligen att inrätta en mekanism för skydd av konsumenters kollektiva intressen för att säkerställa en hög konsumentskyddsnivå i hela unionen och den inre marknadens funktion, kan inte i tillräcklig utsträckning uppnås genom åtgärder som vidtas enbart av medlemsstaterna, utan kan snarare, på grund av de gränsöverskridande konsekvenserna av en representativ talan, bättre uppnås på unionsnivå. Unionen får därför anta åtgärder i enlighet med den subsidiaritetsprincip som föreskrivs i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med

proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå detta mål.

- (45) I enlighet med den gemensamma politiska förklaringen från medlemsstaterna och kommissionen om förklarande dokument³³ av den 28 september 2011, har medlemsstaterna åtagit sig att, när det är berättigat, låta anmälan av införlivandeåtgärder åtföljas av ett eller flera dokument som förklarar förhållandet mellan de olika delarna i direktivet och motsvarande delar i de nationella instrumenten för införlivande. Lagstiftaren anser att det är motiverat att sådana dokument översänds avseende detta direktiv.
- (46) Regler bör fastställas för detta direktivs tillämplighet i tiden.
- (47) Direktiv 2009/22/EG bör därför upphöra att gälla.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Kapitel 1

Syfte, tillämpningsområde och definitioner

Artikel 1

Syfte

1. I detta direktiv fastställs regler som gör det möjligt för godkända enheter att väcka grupptalan i syfte att skydda konsumenters kollektiva intressen, samtidigt som lämpliga garantier säkerställs för att undvika rättegångsmissbruk.
2. Detta direktiv ska inte hindra medlemsstaterna från att anta eller behålla bestämmelser som är utformade för att tillerkänna godkända enheter eller alla andra berörda personer mer vittgående befogenheter att väcka talan i syfte att skydda konsumenters kollektiva intressen på nationell nivå.

Artikel 2

Tillämpningsområde

1. Detta direktiv ska tillämpas på grupptalan som väcks med avseende på näringsidkares överträdelser av bestämmelser i den unionslagstiftning som förtecknas i bilaga I och som skadar eller kan skada konsumenters kollektiva intressen. Det ska vara tillämpligt på inhemska och gränsöverskridande överträdelser, inbegripet i fall där dessa överträdelser har upphört innan grupptalan väcktes eller innan grupptalan har avslutats.
2. Detta direktiv ska inte påverka regler om avtalsenliga och utomobligatoriska avhjälpande åtgärder som konsumenterna har tillgång till vid sådana överträdelser i enlighet med unionslagstiftning eller nationell lagstiftning.
3. Detta direktiv påverkar inte tillämpningen av unionsregler om internationell privaträtt, särskilt sådana regler som rör domstols behörighet och tillämplig lag.

³³ EUT C 369, 17.12.2011, s. 14.

Artikel 3

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

- (1) *konsument*: en fysisk person som handlar för ändamål som faller utanför den egna närings- eller yrkesverksamheten.
- (2) *näringsidkare*: en fysisk eller juridisk person, antingen offentligägd eller privatägd, som handlar för ändamål som faller inom ramen för den egna närings- eller yrkesverksamheten, samt varje person som handlar i dennes namn eller på dennes vägnar.
- (3) *konsumenter kollektiva intressen*: ett antal konsumenters intressen.
- (4) *grupptalan*: en talan för skydda konsumenters kollektiva intressen i vilken de berörda konsumenterna inte är parter.
- (5) *affärsmetoder*: varje handling eller underlåtenhet av en näringsidkare.
- (6) *slutligt beslut*: ett beslut av en medlemsstats domstol som inte kan eller inte längre kan överklagas eller ett beslut av en administrativ myndighet som inte längre kan bli föremål för rättslig prövning.

Kapitel 2

Grupptalan

Artikel 4

Godkända enheter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att grupptalan kan väckas av godkända enheter som på egen begäran har utsetts på förhand av medlemsstaterna för detta ändamål och förts upp i en offentligt tillgänglig förteckning.

Medlemsstaterna ska utse en enhet som godkänd enhet om den uppfyller följande kriterier:

- (a) Den är vederbörligen inrättad i enlighet med lagen i en medlemsstat.
- (b) Den har ett berättigat intresse av att säkerställa att unionsrättsliga bestämmelser som omfattas av detta direktiv efterlevs.
- (c) Den är av icke vinstdrivande natur.

Medlemsstaterna ska regelbundet bedöma huruvida en godkänd enhet fortsätter att uppfylla dessa kriterier. Medlemsstaterna ska säkerställa att den godkända enheten förlorar sin status enligt detta direktiv om den inte längre uppfyller ett eller flera av de kriterier som anges i första stycket.

2. Medlemsstaterna får utse en godkänd enhet på ad hoc-basis att föra en viss grupptalan, på denna enhets egen begäran, under förutsättning att den uppfyller de kriterier som anges i punkt 1.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att särskilt konsumentorganisationer och oberoende offentliga organ kan beviljas status som godkänd enhet. Medlemsstaterna får som

godkända enheter utse konsumentorganisationer som företräder medlemmar från fler än en medlemsstat.

4. Medlemsstaterna får fastställa regler som anger vilka godkända enheter som får ansöka om samtliga de åtgärder som avses i artiklarna 5 och 6 och vilka godkända enheter som endast får ansöka om en eller flera av dessa åtgärder.
5. En godkänd enhets iakttagande av de kriterier som avses i punkt 1 ska inte påverka domstolens eller den administrativa myndighetens rätt att pröva huruvida den godkända enhetens syfte motiverar att den väcker talan i ett visst fall i enlighet med artikel 5.1.

Artikel 5

Grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att grupptalan kan väckas vid nationella domstolar eller administrativa myndigheter av godkända enheter under förutsättning att det finns ett direkt samband mellan enhetens huvudsakliga mål och de unionsrättsligt grundade rättigheter som påstås ha blivit åsidosatta och med avseende på vilka talan väcks.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att godkända enheter har rätt att väcka grupptalan i syfte att ansöka om följande åtgärder:
 - (a) Ett förbudsföreläggande som en interimistisk åtgärd för att få affärsmetoderna att upphöra eller, om metoderna ännu inte har använts men ett ibruktagande är nära förestående, förbjuda dessa.
 - (b) Ett förbudsföreläggande som fastställer att affärsmetoderna utgör en lagöverträdelse och som, om nödvändigt, får dessa att upphöra eller, om metoderna ännu inte har använts men ett ibruktagande är nära förestående, förbjuder dessa.

För att kunna ansöka om ett förbudsföreläggande ska godkända enheter inte behöva erhålla medgivande från enskilda berörda konsumenter eller tillhandahålla bevis för att de berörda konsumenterna har lidit en faktisk förlust eller skada eller för att näringsidkaren haft uppsåt eller visat oaktsamhet.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att godkända enheter har rätt att väcka grupptalan i syfte att ansöka om åtgärder som undanröjer fortsatta verkningar av överträdelsen. Ansökningar om sådana åtgärder ska grunda sig på ett slutligt beslut som fastställer att en affärsmetod utgör en överträdelse av den unionslagstiftning som förtecknas i bilaga I och att denna överträdelse skadar konsumenters kollektiva intressen, vilket inbegriper sådana slutliga förbudsförelägganden som avses i punkt 2 b.
4. Utan att det påverkar tillämpningen av artikel 4.4 ska medlemsstaterna säkerställa att godkända enheter kan ansöka om såväl åtgärder för att undanröja fortsatta verkningar av överträdelsen som sådana åtgärder som avses i punkt 2 inom ramen för en och samma grupptalan.

Artikel 6

Åtgärder för gottgörelse

1. Vid tillämpningen av artikel 5.3 ska medlemsstaterna säkerställa att godkända enheter får väcka grupptalan för att erhålla ett beslut om gottgörelse, varigenom

näringsidkaren åläggs att bland annat betala ersättning eller erbjuda reparation, utbyte, prisavdrag, hävning av avtal eller återbetalning av erlagt pris, beroende på vad som är lämpligt. En medlemsstat får kräva att de enskilda konsumenterna lämnar sitt medgivande innan ett fastställelsebeslut fattas eller ett beslut om gottgörelse utfärdas.

Den godkända enheten ska lämna tillräcklig information till stöd för talan, i enlighet med vad som krävs enligt nationell lagstiftning, inbegripet en redogörelse för de konsumenter som berörs av åtgärden och de sakfrågor och rättsliga frågor som behöver lösas.

2. Genom undantag från punkt 1 får medlemsstaterna bemyndiga en domstol eller en administrativ myndighet att i stället för ett beslut om gottgörelse utfärda ett fastställelsebeslut rörande näringsidkarens ansvar gentemot de konsumenter som lidit skada av en överträdelse av unionslagstiftning som förtecknas i bilaga I i sådana vederbörligen motiverade fall där kvantifieringen av den individuella gottgörelsen kompliceras av karaktären på den individuella skada som konsumenterna lidit
3. Punkt 2 ska inte tillämpas i följande fall:
 - (a) Konsumenter som berörs av överträdelsen är identifierbara och har lidit sinsemellan jämförbar skada som orsakats av samma affärsmetoder i samband med en viss tidsperiod eller ett visst köp. I sådana fall ska kravet på medgivande från de enskilda konsumenterna inte utgöra ett villkor för att väcka talan. Gottgörelsen ska riktas till de berörda konsumenterna.
 - (b) Konsumenter har lidit skada motsvarande ett mindre belopp och det vore oproportionerligt att fördela gottgörelsen till dem. I sådana fall ska medlemsstaterna säkerställa att det inte krävs samtycke från de enskilda berörda konsumenterna. Gottgörelsen ska fördelas till ett offentligt ändamål som tjänar konsumenters kollektiva intressen.
4. Gottgörelse som erhålls genom ett slutligt beslut i enlighet med punkterna 1, 2 och 3 ska inte påverka eventuell ytterligare rätt till gottgörelse som de berörda konsumenterna kan ha enligt unionsrätten eller nationell rätt.

Artikel 7

Finansiering

1. En godkänd enhet som ansöker om ett beslut om gottgörelse i enlighet med artikel 6.1 ska i ett tidigt skede av förfarandet ange källan till de medel som används för dess verksamhet i allmänhet och till de medel som används för att bekosta talan. Den ska visa att den har tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna företräda de berörda konsumenternas intressen och för att täcka de kostnader som kan uppstå om de inte når framgång med sin talan.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att det i fall där en grupptalan finansieras av en tredje part är förbjudet för den tredje parten att
 - (a) påverka beslut som fattas av den godkända enheten i samband med grupptalan, inbegripet med avseende på förlikningar,
 - (b) tillhandahålla finansiering av en kollektiv talan mot en svarande som är en konkurrent till finansiären eller mot en svarande som finansiären är beroende av.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolar och administrativa myndigheter har befogenhet att pröva de omständigheter som avses i punkt 2 och att kräva att den godkända enheten vägrar att ta emot finansieringen i fråga och, vid behov, neka den godkända enheten talerätt i ett enskilt fall.

Artikel 8

Förlikningar

1. Medlemsstaterna får föreskriva att en godkänd enhet och en näringsidkare som har nått en förlikning om gottgörelse för konsumenter som påverkats av en påstått olaglig affärsmetod från den näringsidkarens sida gemensamt kan vända sig till en domstol eller en administrativ myndighet och ansöka om att få förlikningen godkänd. En sådan ansökan bör tas upp till prövning av domstolen eller den administrativa myndigheten endast om det inte finns någon annan pågående grupptalan vid en domstol eller administrativ myndighet i samma medlemsstat med avseende på samma näringsidkare och samma affärsmetod.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolen eller den administrativa myndigheten vid varje tidpunkt inom ramen för en grupptalan får uppmana den godkända enheten och svaranden, efter att ha hört dem, att nå förlikning med avseende på frågan om gottgörelse inom en rimlig tidsfrist.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att den domstol eller den administrativa myndighet som utfärdade det slutliga fastställelsebeslut som avses i artikel 6.2 har befogenhet att uppmana parterna i grupptalan att inom en rimlig tidsfrist nå förlikning när det gäller den gottgörelse som konsumenterna ska erhålla på grundval av detta slutliga beslut.
4. En förlikning som avses i punkterna 1, 2 och 3 ska granskas av domstolen eller den administrativa myndigheten. Domstolen eller den administrativa myndigheten ska bedöma huruvida förlikningen är lagenlig och rättvis, med hänsyn till alla parter intressen, inbegripet de berörda konsumenternas.
5. Om en förlikning som avses i punkt 2 inte nås inom de fastställda tidsfristerna eller om en förlikning som nås inte godkänns, ska domstolen eller den administrativa myndigheten fortsätta grupptalan.
6. Enskilda konsumenter som berörs ska ges möjlighet att godta eller avstå från att bli bundna av förlikningar som avses i punkterna 1, 2 och 3. Gottgörelse som erhålls genom en godkänd förlikning i enlighet med punkt 4 ska inte påverka eventuell ytterligare rätt till gottgörelse som de berörda konsumenterna kan ha enligt unionsrätten eller nationell rätt.

Artikel 9

Information om grupptalan

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolen eller den administrativa myndigheten ålägger den näringsidkare som har begått överträdelsen att på egen bekostnad informera konsumenterna om slutliga beslut som föreskriver åtgärder som avses i artiklarna 5 och 6, och om godkända förlikningar som avses i artikel 8, vilket ska ske på lämpligt sätt med hänsyn till omständigheterna i ärendet och inom angivna tidsfrister, inklusive, när så är lämpligt, genom individuellt meddelande till alla berörda konsumenter.

2. Den information som avses i punkt 1 ska innefatta en förklaring på begripligt språk av föremålet för grupptalan, dess rättsliga följder och, i förekommande fall, de efterföljande steg som de berörda konsumenterna ska vidta.

Artikel 10

Verkningar av slutliga beslut

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en överträdelse som skadar konsumenters kollektiva intressen i enlighet med vad som fastställts i ett slutligt beslut av en administrativ myndighet eller en domstol, inbegripet ett slutligt förbudsföreläggande som avses i artikel 5.2 b, anses på ett obestridligt sätt fastställa att överträdelsen har ägt rum, med hänsyn till eventuella andra fall där talan väcks vid nationella domstolar med avseende på samma näringsidkare och samma överträdelse.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att ett slutligt beslut som avses i punkt 1, vilket fattats i en annan medlemsstat, av de egna nationella domstolarna eller administrativa myndigheterna anses som en motbevisbar presumtion om att en överträdelse har ägt rum.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att ett slutligt fastställelsebeslut som avses i artikel 6.2 anses på ett obestridligt sätt fastställa ansvar för näringsidkaren gentemot konsumenter som har lidit skada av en överträdelse med hänsyn till eventuella andra fall där talan väcks vid nationella domstolar med avseende på samma näringsidkare och samma överträdelse. Medlemsstaterna ska säkerställa att talan om gottgörelse som väcks av enskilda konsumenter kan föras genom skyndsamma och förenklade förfaranden.

Artikel 11

Avbrytande av preskriptionsfrist

Medlemsstaterna ska säkerställa att väckandet av en grupptalan som avses i artiklarna 5 och 6 innebär att preskriptionsfrister som gäller för eventuell talan om gottgörelse för de berörda konsumenterna skjuts upp eller avbryts, om rättigheterna i fråga omfattas av en preskriptionsfrist enligt unionslagstiftning eller nationell lagstiftning.

Artikel 12

Processeffektivitet

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att grupptalan som avses i artiklarna 5 och 6 handläggs med vederbörlig skyndsamhet.
2. Grupptalan om förbudsföreläggande i form av en interimistisk åtgärd som avses i artikel 5.2 a ska handläggas genom ett påskyndat förfarande.

Artikel 13

Bevisning

Medlemsstaterna ska säkerställa att domstolen eller den administrativa myndigheten, i enlighet med nationella processrättsliga regler och på begäran av en godkänd enhet som har lagt fram skäligen tillgängliga omständigheter och bevis som är tillräckliga för att ligga till grund för grupptalan och dessutom har åberopat ytterligare bevisning som svaranden

kontrollerar, får besluta att sådan bevisning ska läggas fram av svaranden, om inte annat följer av tillämpliga unionsregler och nationella regler om sekretess.

Artikel 14

Sanktioner

1. Medlemsstaterna ska fastställa regler om sanktioner för underlåtenhet att följa slutliga beslut som meddelats inom ramen för en grupptalan och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de genomförs. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att påföljderna kan ha formen av böter.
3. Vid beslut om fördelningen av intäkter från sanktionerna ska medlemsstaterna beakta konsumenternas kollektiva intressen.
4. Medlemsstaterna ska anmäla de bestämmelser som avses i punkt 1 till kommissionen senast den *[datum för införlivande av detta direktiv]*, och alla senare ändringar som påverkar dem så snart som möjligt.

Artikel 15

Bistånd till godkända enheter

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att kostnaderna för grupptalan inte utgör ett ekonomiskt hinder för godkända enheter att på ett effektivt sätt utöva rätten att ansöka om de åtgärder som avses i artiklarna 5 och 6, till exempel genom att begränsa tillämpliga domsstolsavgifter eller administrativa avgifter, ge dem tillgång till rättshjälp vid behov eller bevilja dem offentliga medel för detta ändamål.
2. Medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att i fall där godkända enheter är skyldiga att informera berörda konsumenter om en pågående grupptalan, kan de relaterade kostnaderna återkrävas från näringsidkaren om talan bifalls.
3. Medlemsstaterna och kommissionen ska stödja och underlätta samarbetet mellan godkända enheter samt utbytet och spridningen av deras bästa praxis och erfarenheter när det gäller att komma till rätta med gränsöverskridande och inhemska överträdelser.

Artikel 16

Gränsöverskridande grupptalan

1. Medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att varje godkänd enhet som har utsetts på förhand i en medlemsstat i enlighet med artikel 4.1 får ge in en ansökan till domstolarna eller de administrativa myndigheterna i en annan medlemsstat efter uppvisande av den allmänt tillgängliga förteckning som avses i den artikeln. Domstolarna eller de administrativa myndigheterna ska godta denna förteckning som bevis på den godkända enhetens talerätt utan att det påverkar deras rätt att pröva om den godkända enhetens syfte berättigar att den vidtar åtgärder i ett visst fall.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att i de fall då överträdelserna påverkar eller sannolikt kommer att påverka konsumenter från olika medlemsstater får grupptalan väckas vid

den behöriga domstolen eller administrativa myndigheten i en medlemsstat av flera godkända enheter från olika medlemsstater som agerar gemensamt eller som företräds av en enda godkänd enhet, i syfte att skydda kollektiva intressen för konsumenter från olika medlemsstater.

3. Vad gäller gränsöverskridande gruppitalan ska medlemsstaterna till kommissionen meddela en förteckning över de godkända enheter som utsetts på förhand, utan att detta påverkar de rättigheter som beviljats andra enheter enligt nationell lagstiftning. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om dessa godkända enheters namn och syfte. Kommissionen ska offentliggöra denna information och hålla den uppdaterad.
4. Om en medlemsstat eller kommissionen väcker frågor om huruvida en godkänd enhet uppfyller de kriterier som fastställs i artikel 4.1, ska den medlemsstat som utsåg enheten i fråga undersöka saken och, i förekommande fall, återkalla godkännandet om ett eller flera av kriterierna inte är uppfyllda.

Kapitel 3

Slutbestämmelser

Artikel 17

Upphävande

Direktiv 2009/22/EU ska upphöra att gälla med verkan från och med den [*datum för tillämpning av detta direktiv*], utan att det påverkar tillämpningen av artikel 20.2.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilaga II.

Artikel 18

Övervakning och utvärdering

1. Tidigast fem år efter den dag då detta direktiv började tillämpas ska kommissionen genomföra en utvärdering av detta direktiv och lägga fram en rapport om de viktigaste resultaten för Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Utvärderingen ska genomföras enligt kommissionens riktlinjer om bättre lagstiftning. I rapporten ska kommissionen särskilt bedöma direktivets tillämpningsområde såsom det fastställs i artikel 2 och i bilaga I.
2. Senast ett år efter ikraftträdandet av detta direktiv ska kommissionen bedöma huruvida reglerna om flyg- och tågpassagerares rättigheter erbjuder en skyddsnivå för konsumenträttigheter som är jämförbar med den som föreskrivs i detta direktiv. Om så är fallet, har kommissionen för avsikt att lägga fram lämpliga förslag, vilka bland annat kan bestå i att lyfta ut de rättsakter som avses i punkterna 10 och 15 i bilaga I från detta direktivs tillämpningsområde, såsom detta definieras i artikel 2.
3. Medlemsstaterna ska en gång om året, och första gången senast fyra år efter den dag då detta direktiv började tillämpas, förse kommissionen med följande information som behövs för utarbetandet av den rapport som avses i punkt 1:
 - (a) Antalet fall av gruppitalan som i enlighet med detta direktiv har väckts vid administrativa och rättsliga myndigheter.

- (b) Typ av godkänd enhet som har väckt talan.
- (c) Typ av överträdelse som behandlats inom ramen för dessa fall av grupptalan, parterna i dessa förfaranden och den ekonomiska sektor som berörs.
- (d) Förfarandets längd, från talans väckande och fram till antagandet av slutliga beslut om förbuds föreläggande som avses i artikel 5, beslut om gottgörelse eller fastställelsebeslut som avses i artikel 6 eller slutligt godkännande av förlikningar som avses i artikel 8.
- (e) Utfallet av fallen av grupptalan.
- (f) Antal godkända enheter som deltar i den mekanism för samarbete och utbyte av bästa praxis som avses i artikel 15.3.

Artikel 19

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den [*18 månader från dagen för ikraftträdandet av detta direktiv*] anta och offentliggöra de lagar och författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska genast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

Medlemsstaterna ska tillämpa dessa bestämmelser från och med den [*6 månader efter införlivandefristens utgång*].

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 20

Övergångsbestämmelser

1. Medlemsstaterna ska tillämpa de bestämmelser i lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som införlivar detta direktiv på överträdelser som inleddes efter [*dagen för detta direktivs tillämpning*].
2. Medlemsstaterna ska tillämpa de bestämmelser i lagar, förordningar och administrativa bestämmelser som införlivar direktiv 2009/22/EG på överträdelser som inleddes före [*dagen för detta direktivs tillämpning*].

Artikel 21

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 22

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den

På Europaparlamentets vägnar
Ordförande

På rådets vägnar
Ordförande

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR RÄTTSAKT

1. GRUNDLÄGGANDE UPPGIFTER OM FÖRSLAGET ELLER INITIATIVET

- 1.1 Förslagets eller initiativets beteckning
- 1.2 Berörda politikområden i den verksamhetsbaserade förvaltningen och budgeteringen
- 1.3 Typ av förslag eller initiativ
- 1.4 Mål
- 1.5 Motivering till förslaget eller initiativet
- 1.6 Tid under vilken åtgärden kommer att pågå respektive påverka resursanvändningen
- 1.7 Planerad metod för genomförandet

2 FÖRVALTNING

- 2.1 Bestämmelser om uppföljning och rapportering
- 2.2 Administrations- och kontrollsystem
- 2.3 Åtgärder för att förebygga bedrägeri och oegentligheter/oriktigheter

3 BERÄKNADE BUDGETKONSEKVENSER AV FÖRSLAGET ELLER INITIATIVET

- 3.1 Berörda rubriker i den fleråriga budgetramen och budgetrubriker i den årliga budgetens utgiftsdel
- 3.2 Beräknad inverkan på utgifterna
 - 3.2.1 *Sammanfattning av den beräknade inverkan på utgifterna*
 - 3.2.2 *Beräknad inverkan på driftsanslagen*
 - 3.2.3 *Beräknad inverkan på anslag av administrativ natur*
 - 3.2.4 *Förenlighet med den gällande fleråriga budgetramen*
 - 3.2.5 *Bidrag från tredje part*
- 3.3 Beräknad inverkan på inkomsterna

FINANSIERINGSÖVERSIKT FÖR RÄTTSAKT

1. GRUNDLÄGGANDE UPPGIFTER OM FÖRSLAGET ELLER INITIATIVET

1.1. Förslagets eller initiativets beteckning

Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om grupptalan för att skydda konsumenternas kollektiva intressen, och om upphävande av direktiv 2009/22/EG om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen

1.2. Berörda politikområden i den verksamhetsbaserade förvaltningen och budgeteringen³⁴

Avdelning 33 – Rättsliga frågor och konsumentfrågor – kapitel 33 02 01 – Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (REC)

Tillämpningsområde för andra berörda politikområden – se bilaga I till förslaget

1.3. Typ av förslag eller initiativ

☐ Ny åtgärd

☐ Ny åtgärd som bygger på ett pilotprojekt eller en förberedande åtgärd³⁵

☒ Befintlig åtgärd vars genomförande förlängs i tiden

☐ Tidigare åtgärd som omformas till eller ersätts av en ny

1.4. Mål

1.4.1. Fleråriga strategiska mål för kommissionen som förslaget eller initiativet är avsett att bidra till

En rättvisare och fördjupad inre marknad; Den digitala inre marknaden

GD Rättsliga frågor – Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap (REC), Särskilt mål nr 9 avseende konsumentpolitik:

- Göra det möjligt för enskilda i deras egenskap av konsument på den inre marknaden att genomdriva sina rättigheter enligt unionsrätten.

Specifikt mål för förslaget:

- Målet med förbättrade möjligheter till grupptalan är att minska antalet överträdelse av unionsrätten som påverkar konsumenternas kollektiva intressen och därigenom förbättra efterlevnaden och eliminera nackdelar för konsumenterna.

Specifikt mål för den föreslagna budgeterade åtgärden:

- Fortsätta och utvidga utbildnings- och samarbetsinsatserna till att omfatta ett större antal godkända inrättningar i hela unionen i syfte att öka användningen av grupptalan vid överträdelse med gränsöverskridande följder.

³⁴ ABM: med de interna förkortningarna ABB: respektive ABB.

³⁵ I den mening som avses i artikel 54.2 a och b i budgetförordningen.

1.4.2. *Specifika mål eller verksamheter inom den verksamhetsbaserade förvaltningen och budgeteringen som berörs*

Berörda verksamheter enligt den verksamhetsbaserade förvaltningen och budgeteringen

Analytisk verksamhet (insamling av data och statistik)

Ömsesidigt lärande och samarbete (evenemang, plattform för utbyte på elektroniskt väg, teknik för distanskommunikation)

1.4.3. *Verkan eller resultat som förväntas*

Beskriv den verkan som förslaget eller initiativet förväntas få på de mottagare eller den del av befolkningen som berörs.

För konsumenterna: en högre grad av konsumentskydd och minskad skada för konsumenterna, eftersom det kommer att finnas förstärkta mekanismer för kollektiv prövning i masskadesituationer och därigenom starkare incitament för näringsidkare att följa EU:s konsumentlagstiftning.

För godkända enheter: Nya åtgärder och tydligare regler för godkända enheter som ges möjlighet att väcka grupptalan, särskilt i gränsöverskridande fall.

För näringsidkare: Näringsidkare kommer att gynnas av mer jämlika konkurrensvillkor och ökad rättvis konkurrens.

1.4.4. *Indikatorer för bedömning av resultat eller verkan*

Ange vilka indikatorer som ska användas för att följa upp hur förslaget eller initiativet genomförs.

I artikel 18 (Övervakning och utvärdering) i detta förslag åläggs medlemsstaterna att lämna statistiska uppgifter om följande indikatorer:

- Antal och typer av grupptalan som i enlighet med detta direktiv har väckts vid administrativa och rättsliga myndigheter.
- Typ av behörigt organ som har väckt talan.
- Typ av överträdelse som behandlas inom ramen för en grupptalan, parterna i grupptalan och den ekonomiska sektor som berörs av grupptalan.
- Förfarandets längd, från talans väckande och fram till antagandet av beslut om förbuds föreläggande som avses i artikel 5, betalningsförelägganden eller fastställelsebeslut som avses i artikel 6 eller slutligt godkännandet av den förlikning som avses i artikel 8 i detta direktiv.
- Det slutliga resultatet av grupptalan (till exempel förlikning, beslut om gottgörelse).
- Antal godkända inrättningar som deltar i den mekanism för samarbete och utbyte av bästa praxis som avses i artikel 15.3 i detta direktiv.

1.5. **Motivering till förslaget eller initiativet**

1.5.1. *Behov som ska tillgodoses på kort eller lång sikt*

Förslaget syftar till att göra förfarandet för förbuds föreläggande mer effektivt och införa åtgärder för att avhjälpa????? verkningarna av överträdelser av konsumenternas rättigheter. Målet med förbättrade möjligheter till grupptalan är att

minska antalet överträdelser av unionsrätten som påverkar konsumenternas kollektiva intressen och därigenom förbättra efterlevnaden och eliminera nackdelar för konsumenterna.

1.5.2. *Mervärdet av en åtgärd på unionsnivå*

Konsumenterna har ännu inte tillgång till effektiv prövningsmöjligheter i alla medlemsstater. De stora skillnader som konstaterats mellan medlemsstaterna i fråga om effektiviteten i det nuvarande direktivet om förbuds föreläggande kräver EU-ingripande, framför allt på grund av dess gränsöverskridande konsekvenser. Åtgärder av medlemsstaterna var för kommer sannolikt att medföra ytterligare fragmentering, vilket i sin tur skulle bidra till att upprätthålla en ojämlik behandling av konsumenter och näringsidkare på den inre marknaden och leda till att möjligheterna att begära avhjälpande åtgärder i unionen blir än mer olika och i slutändan försvaga den inre marknaden för konsumenter.

1.5.3. *Huvudsakliga erfarenheter från liknande försök eller åtgärder*

I kommissionens rapport från 2008 om tillämpningen av direktivet om förbuds föreläggande konstaterades att förfarandet för förbuds föreläggande användes med viss framgång med avseende på nationella överträdelser men var mindre effektivt när det kom till gränsöverskridande överträdelser, främst på grund av att de godkända enheterna saknade nödvändiga resurser för att hantera de olika förfarandena i olika medlemsstater. I kommissionens rapport från 2012 dras slutsatsen att förfarandet för förbuds föreläggande hade en betydande potential om bristerna kunde åtgärdas, särskilt de höga kostnaderna för förfarandena, de långa och komplicerade förfarandena, den relativt begränsad effekten för konsumenterna av beslut om förbuds föreläggande och svårigheten att få dessa beslut verkställda. Vid den övergripande utvärdering av direktivet om förbuds föreläggande som gjordes inom ramen för kommissionens kontroll av ändamålsenligheten av unionens konsument- och marknadsföringslagstiftning (2017) identifierades många av dessa hinder på nytt, särskilt bristen på tillräckliga prövningsmöjligheter för konsumenter.

1.5.4. *Förenlighet med andra finansieringsformer och eventuella synergieffekter*

Förslaget är fullständigt konsekvent och förenligt med befintlig unionspolitik. Det kompletterar de föreläggande- och prövningsförfaranden som regleras i sektoriella instrument genom att införa en viss mekanism för grupp talan som kan användas i fall där konsumenters kollektiva intressen har skadats eller riskerar att skadas. En bättre kontroll av efterlevnaden av de unionsrättsliga instrument som omfattas av tillämpningsområdet kommer särskilt att stödja strategier för den digitala inre marknaden, kapitalmarknadsunionen, energiunionen och den cirkulära ekonomin.

1.6. **Tid under vilken åtgärden kommer att pågå respektive påverka resursanvändningen**

☐ Förslag eller initiativ som pågår under en **begränsad tid**

- ☐ Förslaget eller initiativet ska gälla från [den DD/MM]ÅÅÅÅ till [den DD/MM]ÅÅÅÅ
- ☐ Det påverkar resursanvändningen från ÅÅÅÅ till ÅÅÅÅ

X Förslag eller initiativ som pågår under en **begränsad tid**

- Efter en inledande period ÅÅÅÅ–ÅÅÅÅ,
- beräknas genomförandetakten nå en stabil nivå.

1.7. Planerad metod för genomförandet³⁶

X Direkt förvaltning som sköts av kommissionen

- X inom dess avdelningar, vilket också inbegriper personalen vid unionens delegationer
- ☐ via genomförandeorgan

☐ **Delad förvaltning** med medlemsstaterna

☐ **Indirekt förvaltning** genom att uppgifter som ingår i budgetgenomförandet delegeras till:

- ☐ tredjeländer eller organ som de har utsett
- ☐ internationella organisationer och organ kopplade till dem (ange vilka)
- ☐ EIB och Europeiska investeringsfonden
- ☐ organ som avses i artiklarna 208 och 209 i budgetförordningen
- ☐ offentligrättsliga organ
- ☐ privaträttsliga organ som anförtrotts uppgifter som faller inom offentlig förvaltning och som lämnat tillräckliga ekonomiska garantier
- ☐ organ som omfattas av privaträtten i en medlemsstat, som anförtrotts genomförandet av ett offentlig-privat partnerskap och som lämnat tillräckliga ekonomiska garantier
- ☐ personer som anförtrotts ansvaret för genomförandet av särskilda åtgärder inom Gusp som följer av avdelning V i fördraget om Europeiska unionen och som anges i den grundläggande rättsakten
- *Vid fler än en metod, ange kompletterande uppgifter under "Anmärkningar".*

Anmärkningar

Både medlemsstaterna och Europeiska kommissionen måste stödja och underlätta samarbetet och utbytet av bästa praxis mellan de godkända enheterna (artikel 15.3 i förslaget).

³⁶

Närmare förklaringar av de olika metoderna för genomförande med hänvisningar till respektive bestämmelser i budgetförordningen återfinns på BudgWeb: http://www.cc.cec/budg/man/budgmanag/budgmanag_en.html

2. FÖRVALTNING

2.1. Bestämmelser om uppföljning och rapportering

Ange intervall och andra villkor för sådana åtgärder:

Artikel 18 (Övervakning och utvärdering) innehåller krav på att kommissionen ska genomföra en utvärdering tidigast 5 år efter den dag då förordningen börjar tillämpas. Kommissionen kommer att fastställa ett detaljerat program för övervakning av detta direktivs utfall, resultat och effekter samt av indikatorer och intervall för hämtning. Medlemsstaternas roll i detta arbete kommer i synnerhet att bestå i att tillhandahålla relevanta statistiska uppgifter i enlighet med artikel 18.

Exemplen på indikatorer i avsnitt 1.4.4 i denna finansieringsöversikt kommer att användas som underlag för utvärderingen.

Beträffande övervakningen av eventuella finansiella utgifter tillämpas bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1381/2013 av den 17 december 2013 om inrättande av ett program Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap för perioden 2014–2020.

2.2. Administrations- och kontrollsystem

2.2.1. Risker som identifierats:

Inga risker identifieras

2.2.2. Uppgifter om det interna kontrollsystemet:

Ej tillämpligt

2.2.3. Beräknade kostnader för och fördelar med kontroller – bedömning av förväntad risk för fel

Ej tillämpligt

2.3. Åtgärder för att förebygga bedrägeri och oegentligheter/oriktigheter

Beskriv förebyggande åtgärder (befintliga eller planerade)

Utöver tillämpningen av budgetförordningen för att förebygga bedrägeri och oriktigheter, kommer kvalitetskontroll och verifiering av de inlämnade uppgifterna att utföras för att komma åt eventuella luckor eller oriktigheter.

3. BERÄKNADE BUDGETKONSEKVENSER AV FÖRSLAGET ELLER INITIATIVET

3.1. Berörda rubriker i den fleråriga budgetramen och budgetrubriker i den årliga budgetens utgiftsdel

- Befintliga budgetrubriker (även kallade ”budgetposter”)

Redovisa enligt de berörda rubrikerna i den fleråriga budgetramen i nummerföljd

Rubrik i den fleråriga budgetramen	Budgetrubrik	Typ av anslag	Bidrag			
	Nummer 3 Säkerhet och medborgarskap	Diff./Icke-diff. ³⁷	från Eftaländer ³⁸	från kandidatländer ³⁹	från tredjeländer	enligt artikel 21.2 b i budgetförordningen
	33 02 01	Differentierade	JA	NEJ	NEJ	NEJ

- Nya budgetrubriker som föreslås: - Ej tillämpligt.

Redovisa enligt de berörda rubrikerna i den fleråriga budgetramen i nummerföljd

Rubrik i den fleråriga budgetramen	Budgetrubrik	Typ av anslag	Bidrag			
	Nummer [Beteckning.....]	Diff./Icke-diff.	från Eftaländer	från kandidatländer	från tredjeländer	enligt artikel 21.2 b i budgetförordningen

³⁷ Differentierade respektive icke-differentierade anslag.

³⁸ Efta: Europeiska frihandelssammanslutningen.

³⁹ Kandidatländer och i förekommande fall potentiella kandidatländer i västra Balkan.

3.2. Beräknad inverkan på utgifterna

3.2.1. Sammanfattning av den beräknade inverkan på utgifterna

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

Rubrik i den fleråriga budgetramen	3	Säkerhet och medborgarskap
---	---	----------------------------

GD rättsliga frågor			År 2019	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024	TOTALT
• Driftsanslag									
Budgetrubrik nr 33 02 01	Åtaganden	(1)	0,700						0,700
	Betalningar	(2)	0,560						0,560
Budgetrubrik (nr)	Åtaganden	(1a)							
	Betalningar	(2 a)							
Anslag av administrativ natur som finansieras genom ramanslagen för vissa operativa program ⁴⁰									
Budgetrubrik nr 33 01 04 01		(3)	0,125	0,125					0,250
TOTALA anslag för GD JUST (inom ramen för programmet Rättigheter, jämlikhet och medborgarskap)	Åtaganden	=1+1a +3	0,825	0,125					0,950
	Betalningar	=2+2a +3	0,685	0,125					0,810

⁴⁰ Detta avser tekniskt eller administrativt stöd för genomförandet av vissa av Europeiska unionens program och åtgärder (tidigare s.k. BA-poster) samt indirekta och direkta forskningsåtgärder.

• TOTALA driftsanslag	Åtaganden	(4)	0,700						0,700
	Betalningar	(5)	0,560						0,560
• TOTALA anslag av administrativ natur som finansieras genom ramanslagen för vissa operativa program		(6)	0,125	0,125					0,250
TOTALA anslag under RUBRIK nr 3 Säkerhet och medborgarskap i den fleråriga budgetramen	Åtaganden	=4+ 6	0,825	0,125					0,950
	Betalningar	=5+ 6	0,685	0,125					0,810

Följande ska anges om flera rubriker i budgetramen påverkas av förslaget eller initiativet:

• TOTALA driftsanslag	Åtaganden	(4)							
	Betalningar	(5)							
• TOTALA anslag av administrativ natur som finansieras genom ramanslagen för vissa operativa program		(6)							
TOTALA anslag för RUBRIKERN 1–4 i den fleråriga budgetramen (referensbelopp)	Åtaganden	=4+ 6							
	Betalningar	=5+ 6							

Rubrik i den fleråriga budgetramen	5	”Administrativa utgifter”
---	----------	---------------------------

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

		År 2019	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024	TOTALT
GD: JUST								
• Personalresurser		0,143	0,143					0,286
• Övriga administrativa utgifter								
TOTALT GD JUST		0,143	0,143					0,286

TOTALA anslag för RUBRIK 5 i den fleråriga budgetramen	(summa åtaganden = summa betalningar)	0,143	0,143					0,286
---	--	--------------	--------------	--	--	--	--	--------------

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

		År 2019	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024	TOTALT
TOTALA anslag för RUBRIKerna 1–5 i den fleråriga budgetramen	Åtaganden	0,968	0,268					1,236
	Betalningar	0,828	0,268					1,096

3.2.2. Beräknad inverkan på driftsanslagen

- ☐ Förslaget/initiativet kräver inte att driftsanslag tas i anspråk
- ☒ Förslaget/initiativet kräver att driftsanslag tas i anspråk enligt följande:

Åtagandebemyndiganden i miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

Mål- och resultatbeteckning ↓			År 2019		År 2020		År 2021		År 2022		År 2023		År 2024		TOTALT	
	RESULTAT															
	Typ	Genomsnittliga kostnader	Antal	Kostn.	Antal	Kostn.	Antal	Kostn.	Antal	Kostn.	Antal	Kostn.	Antal	Kostn.	Totalt antal	Total kostnad
SPECIFIKT MÅL nr 1			Fortsätta och utvidga utbildnings- och samarbetsinsatserna till att omfatta ett större antal godkända inrättningar i hela unionen i syfte att öka användningen av gruppitalan vid överträdelser med gränsöverskridande följder.													
- Resultat: ömsesidigt lärande och samarbete (evenemang, plattform för utbyte på elektroniskt väg, teknik för			2	0,825	1	0,125									3	0,950
Delsumma för specifikt mål nr 1			2	0,825	1	0,125									3	0,950

SPECIFIKT MÅL nr 2...	Minska antalet överträdelser av unionsrätten som påverkar konsumenternas kollektiva intressen och därigenom förbättra efterlevnaden och eliminera nackdelar för konsumenterna.
-----------------------	--

Resultat av analytisk verksamhet (insamling av data och statistik)															0	0
Delsumma för specifikt mål nr 2																0
TOTALA KOSTNADER			2	0,825	1	0,125									3	0,950

3.2.3. Beräknad inverkan på anslag av administrativ natur

3.2.3.1. Sammanfattning

- ☐ Förslaget/initiativet kräver inte att anslag av administrativ natur tas i anspråk
- ☒ Förslaget/initiativet kräver att anslag av administrativ natur tas i anspråk enligt följande:

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

	År 2019	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024	TOTALT
--	------------	------------	------------	------------	------------	------------	--------

RUBRIK 5 i den fleråriga budgetramen							
Personalresurser	0,143	0,143					0,286
Övriga administrativa utgifter							
Delsumma RUBRIK 5 i den fleråriga budgetramen	0,143	0,143					0,286

För belopp utanför RUBRIK 5⁴¹ i den fleråriga budgetramen							
Personalresurser							
Andra utgifter av administrativ natur (1 intern????)	0,125	0,125					0,250
Delsumma för belopp utanför RUBRIK 5 i den fleråriga budgetramen	0,125	0,125					0,250

TOTALT	0,268	0,268					0,536
---------------	--------------	--------------	--	--	--	--	--------------

Personalbehov och andra administrativa kostnader ska täckas genom anslag inom generaldirektoratet som redan har avdelats för att förvalta åtgärden i fråga, och/eller genom en omfördelning av personal inom generaldirektoratet, om så krävs kompletterad med ytterligare resurser som kan tilldelas det förvaltande generaldirektoratet som ett led i det årliga förfarandet för tilldelning av anslag och med hänsyn tagen till begränsningar i fråga om budgetmedel.

⁴¹ Detta avser tekniskt eller administrativt stöd för genomförandet av vissa av Europeiska unionens program och åtgärder (tidigare s.k. BA-poster) samt indirekta och direkta forskningsåtgärder.

3.2.3.2. Beräknat personalbehov

- ☐ Förslaget/initiativet kräver inte att personalresurser tas i anspråk
- ☒ Förslaget/initiativet kräver att personalresurser tas i anspråk enligt följande:

Beräkningarna ska anges i heltidsekvivalenter

	År 2019	År 2020	År 2021	År 2022	År 2023	År 2024
• Tjänster som tas upp i tjänsteförteckningen (tjänstemän och tillfälligt anställda)						
33. 01 01 01 (vid huvudkontoret eller vid kommissionens kontor i medlemsstaterna)	1	1				
XX 01 01 02 (vid delegationer)						
XX 01 05 01 (indirekta forskningsåtgärder)						
10 01 05 01 (direkta forskningsåtgärder)						
• Extern personal i heltidsekvivalenter)⁴²:						
33. 01 02 01 (kontraktsanställda, nationella experter och vikarier finansierade genom ramanslaget)						
XX 01 02 02 (kontraktsanställda, lokalanställda, nationella experter, vikarier och unga experter som tjänstgör vid delegationerna)						
XX 01 04 yy ⁴³	- vid huvudkontoret					
	- vid delegationer					
XX 01 05 02 (kontraktsanställda, nationella experter och vikarier som arbetar med indirekta forskningsåtgärder)						
10 01 05 02 (kontraktsanställda, nationella experter och vikarier som arbetar med direkta forskningsåtgärder)						
Annan budgetrubrik (ange vilken)						
TOTALT	1	1				

Personalbehoven ska täckas med personal inom generaldirektoratet som redan har avdelats för att förvalta åtgärden i fråga, eller genom en omfördelning av personal inom generaldirektoratet, om så krävs kompletterad med ytterligare resurser som kan tilldelas det förvaltande generaldirektoratet som ett led i det årliga förfarandet för tilldelning av anslag och med hänsyn tagen till begränsningar i fråga om budgetmedel.

Beskrivning av arbetsuppgifter:

Tjänstemän och tillfälligt anställda	Att inleda inbjudan att anmäla intresse och samordna initiativ
Extern personal	

⁴² [Denna fotnot förklarar vissa initialförkortningar som inte används i den svenska versionen].
⁴³ Särskilt tak för finansiering av extern personal genom driftsanslag (tidigare s.k. BA-poster).

3.2.4. Förenlighet med den gällande fleråriga budgetramen

- ☒ Förslaget/initiativet är förenligt med den gällande fleråriga budgetramen
- ☐ Förslaget/initiativet kräver omfördelningar under den berörda rubriken i den fleråriga budgetramen

Förklara i förekommande fall vilka ändringar i planeringen som krävs, och ange berörda budgetrubriker och belopp.

- ☐ Förslaget/initiativet förutsätter att flexibilitetsmekanismen utnyttjas eller att den fleråriga budgetramen revideras.

Beskriv behovet av sådana åtgärder, och ange berörda rubriker i budgetramen, budgetrubriker i den årliga budgeten samt belopp.

3.2.5. Bidrag från tredje part

- ☒ Det ingår inga bidrag från tredje part i det aktuella förslaget eller initiativet
- Förslaget eller initiativet kommer att medfinansieras enligt följande:

Anslag i miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

	År N	År N+1	År N+2	År N+3	För in så många år som behövs för att redovisa inverkan på resursanvändningen (jfr punkt 1.6)			Totalt
Ange vilken extern organisation eller annan källa som bidrar till finansieringen								
TOTALA anslag som tillförs genom medfinansiering								

3.3. Beräknad inverkan på inkomsterna

- X Förslaget/initiativet påverkar inte budgetens inkomstsida.
- ☐ Förslaget/initiativet påverkar inkomsterna på följande sätt:
 - ☐ Påverkan på egna medel
 - ☐ Påverkan på ”diverse inkomster”

Miljoner euro (avrundat till tre decimaler)

Budgetrubrik i den årliga budgetens inkomstdel:	Belopp som förts in för det innevarande budgetåret	Förslagets eller initiativets inverkan på inkomsterna ⁴⁴						
		År N	År N+1	År N+2	År N+3	För in så många år som behövs för att redovisa inverkan på resursanvändningen (jfr punkt 1.6)		
Artikel								

Ange vilka budgetrubriker i utgiftsdelen som berörs i de fall där inkomster i diversekategorin kommer att avsättas för särskilda ändamål.

--

Ange med vilken metod inverkan på inkomsterna har beräknats.

--

⁴⁴

När det gäller traditionella egna medel (tullar och sockeravgifter) ska nettobeloppen anges, dvs. bruttobeloppen minus 25 % avdrag för uppbördskostnader.